

SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA CELJE
IPAVČEVA ULICA 10
3000 CELJE

Spoštujemo preteklost, živimo sedanost, ustvarjamo prihodnost.

**DOSTOPNOST JAVNIH OBJEKTOV IN
NAPRAV, NAMENJENIH PARAPLEGIKOM, IN
UPORABA EVROKLJUČA
V MESTNI OBČINI CELJE
RAZISKOVALNA NALOGA**

Avtorici:

Anastazija Čeh, 3. d,
Lara Loriger, 3. d

Mentor:

Peter Čepin Tovornik, dipl. zn., dipl. san. inž.

**MESTNA OBČINA CELJE, MLADI ZA CELJE
CELJE, 2017**

ZAHVALA

Zahvaljujema se mentorju gospodu Petru Čepinu Tovorniku, dipl. zn., dipl. san. inž., ki nama je omogočil izdelavo raziskovalne naloge, s katero sva se naučili marsikaj novega.

Zahvaljujema se članom Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske, ki so sodelovali pri reševanju anketnih vprašalnikov. Še posebej sva hvaležni gospodu Francu Ivenčniku, članu društva, za vso podporo in skrb in predsedniku društva, gospodu Janezu Hudeju. Hkrati se zahvaljujema osebam, s katerimi sva lahko opravili intervju in sicer gospodu Romanu Jurejevčiču iz JR Producta, gospodu Miranu Gaberšku iz Mestne občine Celje, gospodu Boštjanu Jelenku z Mestne tržnice Celje, gospe Darji Lesjak iz nakupovalnega središča Citycenter Celje in gospodu Dušanu Zalokarju iz ZPO Celje.

Za strokovni pregled naloge se zahvaljujema Anamariji Vrhovec, dipl. m. s., mag. manag., za prevod povzetka v angleščino gospe Franji Dobrajc, prof., za pomoč pri prevajanju literature iz nemščine gospe Urški Zakošek, prof., mag. manag. izobr., za slovnični pregled gospe Maji Antonič, prof., gospe Nini Lobe Selič, prof. in gospodu Mateju Korenu za tehnično izvedbo ter gospe Smilji Pevec, univ. dipl. biol. za koordinacijo raziskovalne dejavnosti na šoli.

Za podporo pri izvajanju raziskovalne dejavnosti na šoli pa se zahvaljujema ravnateljici gospe Katji Pogelšek Žilavec, prof. mag. posl. ved.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	2
KAZALO	3
KAZALO VSEBINE	3
KAZALO TABEL	4
KAZALO GRAFOV	4
KAZALO SLIK	5
POVZETEK	7
ABSTRACT	8
1 UVOD	9
1.1 NAMEN NALOGE	9
1.2 CILJ NALOGE	9
1.3 HIPOTEZE	9
1.4 METODE DELA	10
2 TEORETIČNI DEL	11
2.1 KDO SO GIBALNO OVIRANE OSEBE?	11
2.1.1 KDAJ GOVORIMO O PARAPLEGIJI?	11
2.2 KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV	11
2.2.1 NAČELO DOSTOPNOSTI	11
2.3 ZGODOVINA EVROKLJUČA	12
2.4 KAJ JE EVROKLJUČ?	12
2.5 KDO JE UPRAVIČEN DO NAKUPA EVROKLJUČA?	13
2.6 KAKO DO EVROKLJUČA IN NJEGOVA CENA?	13
2.7 KAJ JE PREDNOST EVROKLJUČA?	13
2.8 RAZŠIRJENOST EVROKLJUČAVNIC PO EVROPI	13
2.9 RAZŠIRJENOST EVROKLJUČAVNIC PO SLOVENIJI	14
2.9.1 URADNI DOBAVITELJ STANDARIZIRANEGA SISTEMA ZAKLEPANJA »EVROKLJUČ« V SLOVENIJI	14
3 EMPIRIČNI DEL	15
3.1 VZOREC RAZISKAVE	15
3.2 ČAS RAZISKAVE	15
3.3 OBDELAVA PODATKOV	15
3.4 REZULTATI RAZISKAVE	15
3.4.1 ALI VESTE, DA OBSTAJA E-KLJUČ?	16
3.4.2 SE VAM ZDI SMISELN OBSTOJ IN UPORABA E-KLJUČA? ODGOVOR UTEMELJITE.	17
3.4.3 NA KATERE OVIRE GLEDE DOSTOPNOSTI NALETITE, KO SE ODPRAVITE V MESTO?	18
3.4.4 ALI MENITE, DA VAM JE DOSTOPNOST DO PROSTOROV (NPR. SANITARIJ) V JAVNIH USTANOVAH DOVOLJ DOBRO ZAGOTOVLJENA? ODGOVOR UTEMELJITE.	19
3.4.5 KAKŠEN POSLUH IMAJO PRISTOJNI VAŠE OBČINE ZA IZBOLJŠAVO DOSTOPNOSTI DOLOČENIH OBJEKTOV OZ. NAPRAV, NAMENJENIH VAM? ODGOVOR RAZLOŽITE, NA PODLAGI ČESA TO SKLEPATE.	20

3.4.6 STE ŽE KDAJ IMELI SAMI KAKŠNO IDEJO ZA IZBOLJŠAVO DOSTOPNOSTI DOLOČENIH OBJEKTOV OZ. NAPRAV, NAMENJENIH VAM?	21
3.4.7 V KOLIKOR STE IMELI KAKŠNO IDEJO, ALI STE JO POSREDOVALI PRISTOJNIM V OBLIKI PROŠNJE ZA REALIZACIJO LE-TE?	22
3.4.8 OBKROŽITE OZ. NAVEDITE LOKACIJO/E, KJE MISLITE, DA BI BILO KORISTNO NAMESTITI KLJUČAVNICO ZA E-KLJUČ V CELJU.	23
3.5 TERENSKO DELO.....	24
3.5.1 TERENSKO DELO V LJUBLJANI	24
3.5.2 TERENSKO DELO V CELJU	35
3.6 INTERVJUJI.....	40
3.6.1 INTERVJU Z GOSPODOM ROMANOM JUREJEVČIČEM.....	40
3.6.2 INTERVJU Z GOSPODOM MIRANOM GABERŠKOM	42
3.6.3 INTERVJU Z GOSPODOM BOŠTJANOM JELENKOM.....	44
3.6.4 INTERVJU Z GOSPO DARJO LESJAK	45
3.6.5 INTERVJU Z GOSPODOM DUŠANOM ZALOKARJEM	46
3.7 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA.....	47
4 ZAKLJUČEK.....	51
5 VIRI IN LITERATURA.....	52
5.1 VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA.....	53
6 PRILOGE.....	55

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ali veste, da obstaja e-ključ?	16
Tabela 2: Se vam zdi smiseln obstoj in uporaba e-ključa?	17
Tabela 3: Na katere ovire glede dostopnosti naletite, ko se odpravite v mesto?	18
Tabela 4: Ali menite, da vam je dostopnost do prostorov (npr. sanitarij) v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena?	19
Tabela 5: Kakšen posluh imajo pristojni vaše občine za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav namenjenih vam?	20
Tabela 6: Ste že kdaj sami imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav namenjenih vam?	21
Tabela 7: V kolikor ste imeli kakšno idejo, ali ste jo posredovali pristojnim v obliki prošnje za realizacijo le-te?	22
Tabela 8: Obkrožite oz. navedite lokacijo/e, kjer mislite, da bi bilo koristno namestiti ključavnico za e-ključ v Celju?	23

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Ali veste, da obstaja e-ključ?	16
Graf 2: Se vam zdi smiseln obstoj in uporaba e-ključa?	17
Graf 3: Na katere ovire glede dostopnosti naletite, ko se odpravite v mesto?	18
Graf 4: Ali menite, da vam je dostopnost do prostorov (npr. sanitarij) v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena?	19
Graf 5: Kakšen posluh imajo pristojni vaše občine za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav namenjenih vam?	20
Graf 6: Ste že kdaj sami imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav namenjenih vam?	21

Graf 7: V kolikor ste imeli kakšno idejo, ali ste jo posredovali pristojnim v obliki prošnje za realizacijo le-te?	22
Graf 8: Obkrožite oz. navedite lokacijo/e, kjer mislite, da bi bilo koristno namestiti ključavnico za e-ključ v Celju?	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Evrokluč	12
Slika 2: Raziskovalki in gospod Roman Jurejevčič	24
Slika 3: Mesarski most.....	25
Slika 4: Podhod Mesarskega mosta	25
Slika 5: Vhod do dvigala Mesarskega mosta	26
Slika 6: Dvigalo v podhodu Mesarskega mosta	26
Slika 7: Klančina v podhodu Mesarskega mosta	26
Slika 8: EVROKLJUČ označba na vratih stranišča	26
Slika 9: E-ključavnica tipa 2	27
Slika 10: Stranski vhod v Kresijo	27
Slika 11: E-ključavnica in domofon ob vhodu v invalidske sanitarije.....	28
Slika 12: Vhodna drsna vrata v predprostor stranišča	28
Slika 13: Drsna vrata za vstop v invalidsko stranišče	28
Slika 14: Rdeča luč ponazarja zasedeno stranišče	28
Slika 15: Stopnišče pri vhodu Bukvarna	29
Slika 16: Dvigalo pri vhodu Bukvarna	29
Slika 17: Vstopna vrata v stranišče, opremljena z oznako EVROKLJUČ	29
Slika 18: Podhod Ajdovščina	30
Slika 19: Dvižna ploščad v podhodu Ajdovščina.....	30
Slika 20: Upravljalnik dvižne ploščadi.....	30
Slika 21: Glavna železniška postaja	31
Slika 22: Stopnišče, ki vodi na peron, in invalidska dvižna ploščad.....	31
Slika 23: Zdravstveni dom Bežigrad	32
Slika 24: Invalidska dvižna ploščad pri zdravstvenem domu	32
Slika 25: Upravljallec invalidske ploščadi	32
Slika 26: Nakupovalno središče Citypark.....	33
Slika 27: Neoznačena vrata stranišča v Cityparku.....	33
Slika 28: Dvigalo v Cityparku	33
Slika 29: Plečnikova cvetličarna	34
Slika 30: Urejena klančina za dostop do vhoda v stranišče	34
Slika 31: Oznaka EVROKLJUČ ob vratih stranišča	34
Slika 32: Raziskovalki in gospod Franc Ivenčnik	35
Slika 33: Gospod Franc Ivenčnik in raziskovalki na terenu.....	35
Slika 34: Mestna tržnica Celje	36
Slika 35: Urejena klančina za dostop do stranišča za invalide.....	36
Slika 36: Vhod v Zdravstveni dom Celje	37
Slika 37: Ovira pri dostopu do stikala za priklic dvigala	37
Slika 38: Vrata stranišča v zdravstvenem domu	37
Slika 39: Dvorana Zlatorog	38
Slika 40: Vhod v Dvorano Zlatorog	38
Slika 41: Stranski vhod Dvorane Zlatorog.....	39
Slika 42: Vrata stranišča za invalide v Dvorani Zlatorog	39
Slika 43: Intervju z gospodom Romanom Jurejevčičem	40

Slika 44: Raziskovalki in gospod Miran Gaberšek	42
Slika 45: Gospod Boštjan Jelenko, raziskovalki in gospod Andrej Čečko.....	44
Slika 46: Intervju z gospo Darjo Lesjak.....	45
Slika 47: Raziskovalki in gospod Dušan Zalokar	46

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, kako je urejena dostopnost do javnih objektov in naprav v Mestni občini Celje za paraplegike in v kolikšni meri so le-ti osveščeni o evroključu. Cilj naloge pa je spodbuditi pristojne v občini Celje in upravitelje potencialnih lokacij za uvedbo evroključavnic.

V teoretičnem delu je opisano, kdo so gibalno ovirane osebe in kdo paraplegiki, zakonodaja s področja pravic gibalno oviranih oseb o dostopnosti, kaj je evroključ, njegova zgodovina, prednosti ter razširjenost evroključa po Sloveniji in Evropi.

Osnova za empirični del je 34 anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili člani Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske, 5 intervjujev ter terensko delo. Rezultati so pokazali, da ve za obstoj evroključa 53 % anketirancev. Glede na predhodno razlago, vključeno v anketni vprašalnik o tem, kaj je evroključ in čemu služi, se 74 % anketirancem zdi obstoj in uporaba evroključa smiselna. 74 % anketirancev tudi meni, da jim je dostopnost do prostorov javnih ustanov dovolj dobro zagotovljena, 65 % je mnenja, da imajo pristojni njihove občine dober posluh za izboljšavo dostopnosti objektov oziroma naprav, namenjenih paraplegikom. Vsi intervjuvanci menijo, da je evroključ koristen.

Ključne besede: evroključ, evroključavnica, javni objekti, naprave, paraplegiki.

ABSTRACT

The purpose of the research project is to find out how is regulated the access to public buildings and facilities in the Municipality of Celje for paraplegics and to what extent they are aware of the Euro key. The aim of the project is to encourage the responsible in the Municipality of Celje and administrators of potential locations for the introduction of Euro locks.

In the theoretical part is described who physically handicapped persons and paraplegics are, legislation on the rights of physically handicapped persons about accessibility, what the Euro key is, its history, advantages and prevalence of Euro key in Slovenia and Europe.

The basis for the empirical part of the 34 questionnaires, which were filled in by the members of the Association of Paraplegics south western Styria, 5 interviews and field work. The results showed that 53 % respondents know that Euro key exists. According to the foregoing interpretation, included in a questionnaire about what the Euro key is and what it is used for, 74 % respondents think that the existence and use of Euro key is sensible. 74 % of respondents also think that their accessibility to the premises of public institutions is assured well enough, 65 % of them think that the competent of their municipality have a good ear for the improvement of the accessibility of facilities or equipment intended for paraplegics. All interviewees think that the existence of Euro key is useful.

Keywords: Euro key, Euro lock, public buildings, appliances, paraplegics.

1 UVOD

Danes javna stranišča za invalide velikokrat služijo marsičemu, samo osnovnim potrebam ne. Neinvalidne osebe brez pomislekov uporabljajo ta stranišča in velikokrat prihaja do vandalizma ter uničenja stranišč. S posledicami se srečujejo invalidi sami, ki se sprašujejo, kako bi rešili nastali problem. Zato so sanitarije zaklenjene, to pa s seboj prinese razne posledice. Gibalno ovirana oseba, recimo paraplegik, mora poiskati osebo, ki ji bo prostor odklenila. Sami sva odkrili rešitev, za katero meniva, da bo vsaj nekaj paraplegikov v Sloveniji rešila preglavic. Rešitev je evroključ (v nadaljevanju tudi e-ključ) – standardizirana različica ključa, ki osebam z gibalno oviranostjo omogoča samostojen in neoviran dostop do njim namenjenih naprav in prostorov.

Zaklepni sistem e-ključ vključuje tudi evroključavnico (v nadaljevanju tudi e-ključavnica), katere uvedba v prostoru javne ustanove za pristojne ne predstavlja bistvenega stroška, lahko pa ogromno pripomore k izboljšanju dostopnosti prostorov, namenjenih gibalno oviranim osebam. Iz tega izhaja tudi cilj najine raziskovalne naloge, da pristojne v Mestni občini Celje seznaniva z idejo o izboljšanju dostopnosti javnih objektov in na nazoren način upraviteljem javnih ustanov predlagava realizacijo tega projekta. S tem bi seveda dosegli, da dostopnost do bodisi stranišč bodisi drugih javnih objektov oz. naprav za paraplegike ne bi več predstavljala težav. Za to raziskovalno nalogo sva se odločili z namenom, da ugotoviva, kako je urejena dostopnost javnih objektov oz. naprav, namenjenih paraplegikom in da pripomoreva k uvedbi evroključavnic v Celju.

1.1 NAMEN NALOGE

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti urejenost dostopa do javnih objektov oz. naprav, namenjenih paraplegikom, in uvedba e-ključavnic na potencialnih lokacijah v Celju.

1.2 CILJ NALOGE

Cilj raziskovalne naloge je spodbuditi pristojne v Mestni občini Celje in upravitelje potencialnih lokacij za uvedbo e-ključavnic.

1.3 HIPOTEZE

Preden sva razdelili anketne vprašalnike anketirancem, sva si postavili tri hipoteze, katere sva analizirali v razpravi ter jih potrdili oziroma ovrgli, in sicer:

Hipoteza 1: Večji odstotek predstavljajo tiste anketirane gibalno ovirane osebe (paraplegiki), ki vedo za obstoj e-ključa, v primerjavi s tistimi, ki tega ne vedo.

Hipoteza 2: Več kot 50 % anketiranih gibalno oviranih oseb (paraplegikov) meni, da je obstoj oziroma uporaba e-ključa koristna.

Hipoteza 3: Večji odstotek predstavljajo tiste anketirane gibalno ovirane osebe (paraplegiki), ki menijo, da jim dostopnost do prostorov javnih ustanov (npr. sanitarij) ni dovolj dobro zagotovljena, v primerjavi s tistimi, ki menijo, da jim je le-ta dovolj dobro zagotovljena.

1.4 METODE DELA

Za raziskovalno nalogo sva uporabili:

- študij različne literature,
- metodo anketiranja,
- metodo intervjuja in
- terensko delo.

Najino delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- najprej sva se z mentorjem dogovorili o izbrani temi,
- zastavili sva si namen in cilj raziskovalne naloge,
- preučili sva literaturo za podlago izvedbe teoretičnega dela raziskovalne naloge,
- na podlagi namena in cilja naloge sva si postavili tri hipoteze,
- sestavili anketni vprašalnik,
- nato sva pridobljene podatke analizirali, interpretirali ter jih oblikovali v tabele in grafe,
- na osnovi pridobljenih podatkov iz anketnih vprašalnikov sva hipoteze potrdili oz. ovrgli,
- opravili sva terensko delo in pet intervjujev,
- napisali razpravo ter
- na koncu z vsemi podatki sestavili zaključek s predlogi.

Po izboru teme in opredelitvi raziskovalnega vprašanja sva začeli zbirati literaturo, ki sva jo potrebovali za razlago teoretičnega dela naloge. Del literature sva s pomočjo gospe Urške Zakošek prevedli iz nemščine.

Anketiranje je bilo izvedeno s člani Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske. Podatki so bili zbrani z anketnim vprašalnikom (Priloga 1).

Anketni vprašalnik je sestavljen iz osmih vprašanj odprtega in zaprtega tipa. Pet vprašanj ima po dva možna odgovora, od katerih dva zahtevata utemeljitev. Eno vprašanje ima tri možne odgovore in tudi hkrati zahteva utemeljitev. Pri ostalih dveh vprašanjih je možnih več odgovorov, vključujeta pa tudi alinejo, kjer so lahko anketiranci napisali svoj odgovor, če ga ni bilo med ponujenimi.

Izvedenih je bilo pet intervjujev odprtega tipa. Prvi intervju je bil sestavljen iz desetih vprašanj, drugi iz sedmih vprašanj, tretji, četrti in peti pa iz treh vprašanj.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 KDO SO GIBALNO OVIRANE OSEBE?

Med gibalno ovirane osebe štejemo posameznike, ki imajo različne telesne motnje ali okvare, zaradi katerih posledično prihaja do težav pri hoji, pri uporabi rok ter pri drugih gibalnih dejavnostih, ki jih opravljamo vsakodnevno. Skupina gibalno oviranih oseb je zelo heterogena. Od tistih, ki imajo pri gibanju le nekaj težav, do tistih, ki pri gibanju potrebujejo različne pripomočke (invalidski voziček, bergle, ...) (Kesič Dimic, 2005, str. 1).

2.1.1 KDAJ GOVORIMO O PARAPLEGIJI?

Para pomeni dvoje, beseda *plegija* pa izhaja iz grške besede *plege* in pomeni ohromelost. Od tod beseda paraplegija – ohromelost obeh nog. O paraplegiji govorimo, če so pri zlomu hrbteničnih vretenc od prsnega dela hrbtenice navzdol poškodovani živci oziroma prekinjene živčne zveze med možgani in hrbtnim mozgom. Posledično ni mogoče več normalno in po svoji volji premikati spodnjih okončin (Kralj, 1989, str. 62).

2.2 KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV

Po oceni Svetovne zdravstvene organizacije je skoraj 10 % prebivalstva oziroma 650 milijonov ljudi na svetu invalidnih. Invalidnost prizadene povprečno 15 – 20 % prebivalstva vsake države (Vertot, 2010).

Da bi se tej skupini ljudi zagotovile enake možnosti v smislu zakonodaje in vključevanja v družbo, je Državni zbor Republike Slovenije aprila 2008 ratificiral mednarodno pogodbo, ki to tudi zagotavlja - Konvencija o pravicah invalidov. Le-ta vsebuje 8 splošnih načel, in sicer:

- 1) spoštovanje prirojenega dostojanstva, osebne samostojnosti, ki vključuje svobodo izbire in neodvisnost posameznikov;
- 2) preprečevanje razlikovanja, izključevanja ali omejevanja ljudi zaradi invalidnosti;
- 3) polno in učinkovito sodelovanje in vključenost v družbo;
- 4) spoštovanje različnosti in sprejemanje invalidov kot dela človekove raznolikosti in humanosti;
- 5) enakost možnosti;
- 6) dostopnost;
- 7) enake možnosti za moške in ženske;
- 8) spoštovanje razvojnih sposobnosti invalidnih otrok ter spoštovanje pravice invalidnih otrok do ohranitve njihove identitete (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, s. a.).

2.2.1 NAČELO DOSTOPNOSTI

Države podpisnice so po 9. členu Konvencije o pravicah invalidov zavezane, da invalidom omogočijo neodvisno življenje in polno sodelovanje na vseh področjih življenja ter da sprejemajo ustrezne ukrepe, s katerimi bodo zagotovile dostopnost do

fizičnega (grajenega) okolja, informacij in komunikacij. Tako se invalidom zagotovi uresničevanje osnovnih človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti).

Pri gradnji javnih objektov oz. naprav lahko nastanejo ovire za gibalno ovirane ljudi. Te delimo na ovire zunanjega prostora in ovire notranjega prostora (Kobal in sod., 2008, str. 9, 10).

Ovire zunanjega prostora so:

- ovire na cestah, trgih in drugih javnih površinah (npr. cestni robniki, podhodi, prestrmi nakloni, preozki prehodi) in
- ovire v javnem potniškem prometu (npr. dostop do postaj) (Kobal in sod., 2008, str. 9, 10).

Ovire notranjega okolja preprečujejo dostop v objekt ali onemogočajo oz. otežujejo njegovo uporabo (npr. preozki hodniki, preozka vrata, visok prag) (Kobal in sod., 2008, str. 9, 10).

2.3 ZGODOVINA EVROKLJUČA

Paraplegiki potrebujejo posebno opremo in ustrezno dostopnost za gibanje z invalidskim vozičkom, prepogosto pa so v situaciji, ko jim mora nekdo pomagati. Ampak ta pomoč ni vedno na voljo. Na območju Evrope se od leta 1986 naprej izboljšuje samostojnost paraplegikov in drugih ranljivih skupin z idejo Martina Dederichsa, in sicer s standardiziranim sistemom zaklepanja »EVROKLJUČ« (Schwerbehindertenausweis, s. a.).

Slika 1: Evroključ (Čeh, 17. 2. 2017)

2.4 KAJ JE EVROKLJUČ?

Standardiziran sistem zaklepanja »EVROKLJUČ« vključuje evroključavnico in evroključ, ki osebam z oviranostmi omogoča samostojen in neoviran dostop do njim namenjenih naprav in prostorov (Schwerbehindertenausweis, s. a.).

Obstaja 11 različnih tipov ključavnic (Priloga 2), saj se sistem uporablja za opremljanje različnih objektov oz. naprav (npr. vrata sanitarij, dvižne ploščadi za dostop na peron). Temu so prilagojene tudi cene e-ključavnic. E-ključ pa je standardizirana različica ključa, ki je kompatibilna z vsemi tipi e-ključavnic (JR Product, s. a.).

2.5 KDO JE UPRAVIČEN DO NAKUPA EVROKLJUČA?

Do nakupa e-ključa so upravičeni:

- vsi invalidi z več kot 70 % invalidnostjo z/brez spremljevalca,
- slepi in slabovidni,
- bolniki z multiplo sklerozo,
- bolniki s kroničnimi obolenji mehurja in
- bolniki s kroničnimi obolenji črevesja (Schwerbehindertenausweis, s. a.).

2.6 KAKO DO EVROKLJUČA IN NJEGOVA CENA?

E-ključ lahko posamezniki pridobijo na podlagi dokazila o svoji invalidnosti oz. zdravstvenem stanju. Za socialno ogrožene je ponekod (npr. v Avstriji) prvi ključ brezplačen, sicer je plačljiv. Stroški e-ključev po Evropi se razlikujejo. Cena e-ključa v Nemčiji znaša 15 € in v Švici 25 CHF (Rešković, 2008, str. 23).

V Sloveniji znaša cena e-ključa 26,50 € (JR Product, s. a.).

2.7 KAJ JE PREDNOST EVROKLJUČA?

Prednost e-ključa predstavlja neomejeno dostopnost do javnih objektov oz. naprav, kar zagotavlja boljšo čistočo (npr. sanitarij), zaščito opreme pred vandalizmom, hkrati pa se preprečuje zloraba javnih objektov oz. naprav. Poleg tega lahko uporabnik ključa do le-teh vstopa neodvisno od pristojnih oseb, ki so zadolžene za ključ (največkrat uslužbenci javne ustanove). E-ključ gibalno oviranim osebam poleg samostojnega dostopa hkrati omogoča kontinuiran, torej 24-urni dostop do naprav oz. objektov (izjema so objekti, ki nimajo kontinuiranega delovnega časa, npr. nakupovalna središča) (Rink, s. a.).

2.8 RAZŠIRJENOST EVROKLJUČAVNIC PO EVROPI

Sistem zaklepanja »EVROKLJUČ« je zelo razširjen v Nemčiji, Avstriji, Švici, pa tudi v drugih evropskih državah. Javni objekti oz. naprave, ki imajo nameščeno e-ključavnico, so predvsem dvigala, dvižne ploščadi ter invalidske sanitarije v javnih ustanovah, na počivališčih, bencinskih črpalkah, železniških postajah, pa tudi v šolah, rekreacijskih objektih in nakupovalnih središčih (Rink, s. a.).

Obstaja seznam iz leta 2007, imenovan »Der Locus«, v katerem je bilo zabeleženih več kot 9000 lokacij e-ključavnic po Evropi. Trenutno je v prenovi, kar nakazuje širjenje zaklepne sistema po Evropi (Schwerbehindertenausweis, s. a.).

2.9 RAZŠIRJENOST EVROKLJUČAVNIC PO SLOVENIJI

Ideja o standardiziranem sistemu zaklepanja »EVROKLJUČ« je primarno nastala v Nemčiji in pokrila le območje Švice in Avstrije. V Sloveniji ni veliko lokacij, kjer so nameščene e-ključavnice. V Ljubljani obstaja nekaj objektov oz. naprav, opremljenih z e-ključavnico, kar je realizirala Mestna občina Ljubljana preko Akcijskega načrta za uresničevanje in izenačevanje enakih možnosti oseb z oviranostmi, in sicer v obdobju od leta 2008 do leta 2010 (Rink, s. a.).

Do sedaj so bile po Sloveniji e-ključavnice nameščene na naslednjih javnih objektih oz. napravah:

- večstanovanjski objekt, Topniška ulica 33 - invalidska dvizna ploščad,
- večstanovanjski objekt, Jelinčičeva ulica 4 - invalidska dvizna ploščad,
- podhod Ajdovščina - invalidski dvizni ploščadi,
- glavna železniška postaja – 4 invalidske dvizne ploščadi (dostop na perone),
- Kresija (vhod iz Pogačarjevega trga oziroma iz tržnice) – javne sanitarije,
- Zdravstveni dom Bežigrad, Kržičeva ulica 10 - invalidska dvizna ploščad (dostop do vhoda),
- Mesarski most (vhod pod mostom) – javne sanitarije,
- parkirna hiša Kongresni trg (vhod Bukvarna) – javne sanitarije,
- nakupovalno središče Citypark, Šmartinska cesta – sanitarije, in
- Plečnikove Žale (v paviljonu pri vežicah, kjer se nahaja Plečnikova cvetličarna) – sanitarije (Rink, s. a.).

Izven glavnega mesta Slovenije sta lokaciji e-ključavnice na Primorskem v Izoli (javne sanitarije v središču mesta) in v Prekmurju v Murski Soboti (javne sanitarije) (JR Product, s. a.).

2.9.1 URADNI DOBAVITELJ STANDARIZIRANEGA SISTEMA ZAKLEPANJA »EVROKLJUČ« V SLOVENIJI

Uradni dobavitelj e-ključev in ključavnic v Sloveniji je manjše družinsko podjetje JR Product d. o. o. Na slovenskem in okoliškem tržišču so prisotni od leta 1996. Podjetje se specializirano ukvarja z odpravo arhitekturnih ovir, ki povzročajo težave invalidnim osebam. Poleg dobave e-ključev in ključavnic se ukvarjajo z dobavljanjem, izdelavo, montažo ter servisiranjem invalidskih dviznih naprav (stoli, ploščadi in dvigala), stropnih dvigal, stopniščnih vzpenjalnikov in klančin. Že več let sodelujejo z uveljavljenimi proizvajalci omenjenih naprav, kot je podjetje Euroschlüssel eK-Martin Dederichs (uradni proizvajalec e-ključev in ključavnic) (JR Product, s. a.).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 VZOREC RAZISKAVE

Osnova za obdelavo podatkov je bilo 34 anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili člani Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske.

Opravljenih je bilo tudi 5 intervjujev, in sicer z:

- gospodom Romanom Jurejevčičem,
- gospodom Miranom Gaberškom,
- gospodom Boštjanom Jelenkom,
- gospo Darjo Lesjak in
- gospodom Dušanom Zalokarjem.

3.2 ČAS RAZISKAVE

Anketiranje je potekalo meseca decembra 2016 in januarja 2017, in sicer od 17. 12. 2016 do 20. 1. 2017.

Intervjuji so bili izvedeni z:

- gospodom Romanom Jurejevčičem 27. 12. 2016,
- gospodom Miranom Gaberškom 31. 1. 2017,
- gospodom Boštjanom Jelenkom 7. 2. 2017,
- gospo Darjo Lesjak 7. 2. 2017 in
- gospodom Dušanom Zalokarjem 9. 2. 2017.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Podatke sva predstavili številčno in v odstotkih ter jih prikazali v tabelah in grafih. Pri tem sva uporabljali program Google Drive, Microsoft Office Word in Microsoft Office Excel.

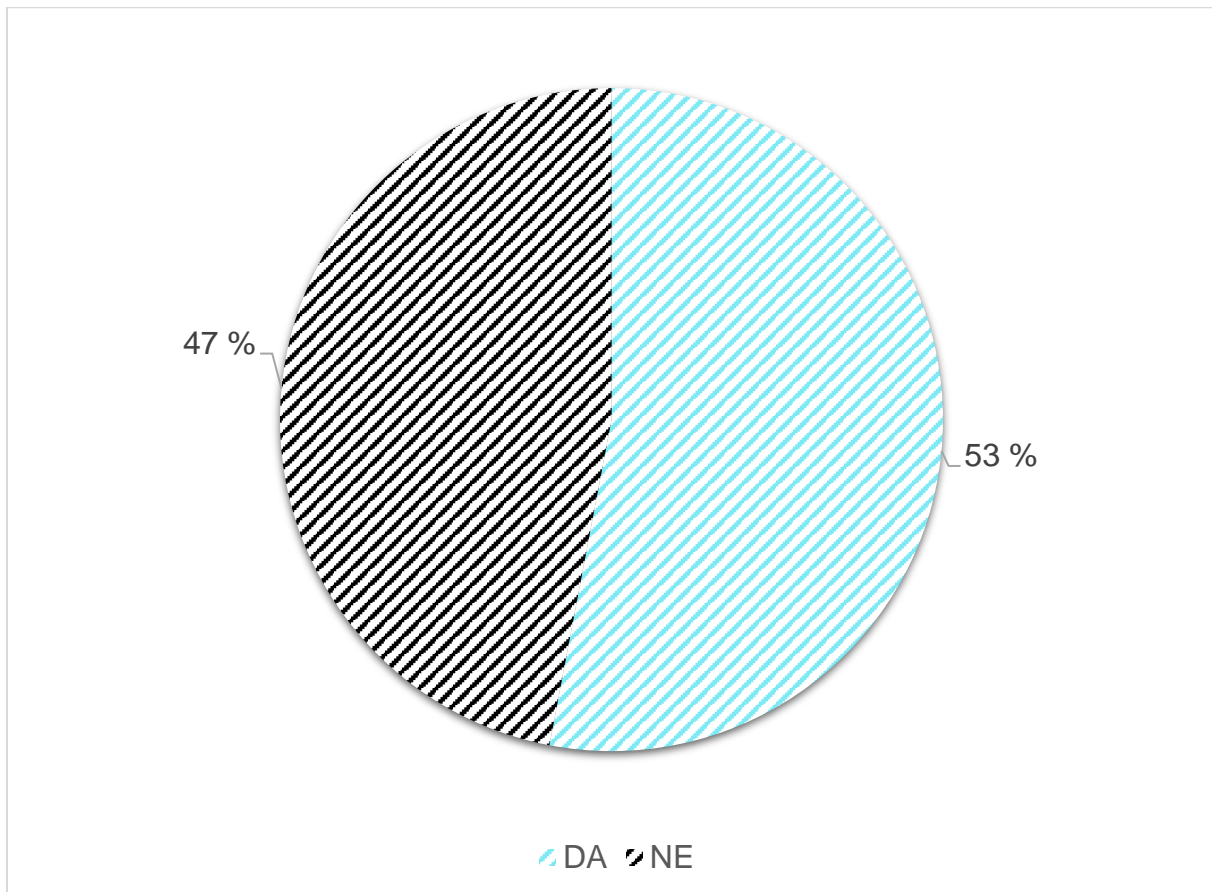
3.4 REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh so v grafih za vsako vprašanje posebej predstavljeni rezultati, pridobljeni iz anketnih vprašalnikov.

3.4.1 ALI VESTE, DA OBSTAJA E-KLJUČ?

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
DA	18	53 %
NE	16	47 %

Tabela 1: Ali veste, da obstaja e-ključ?

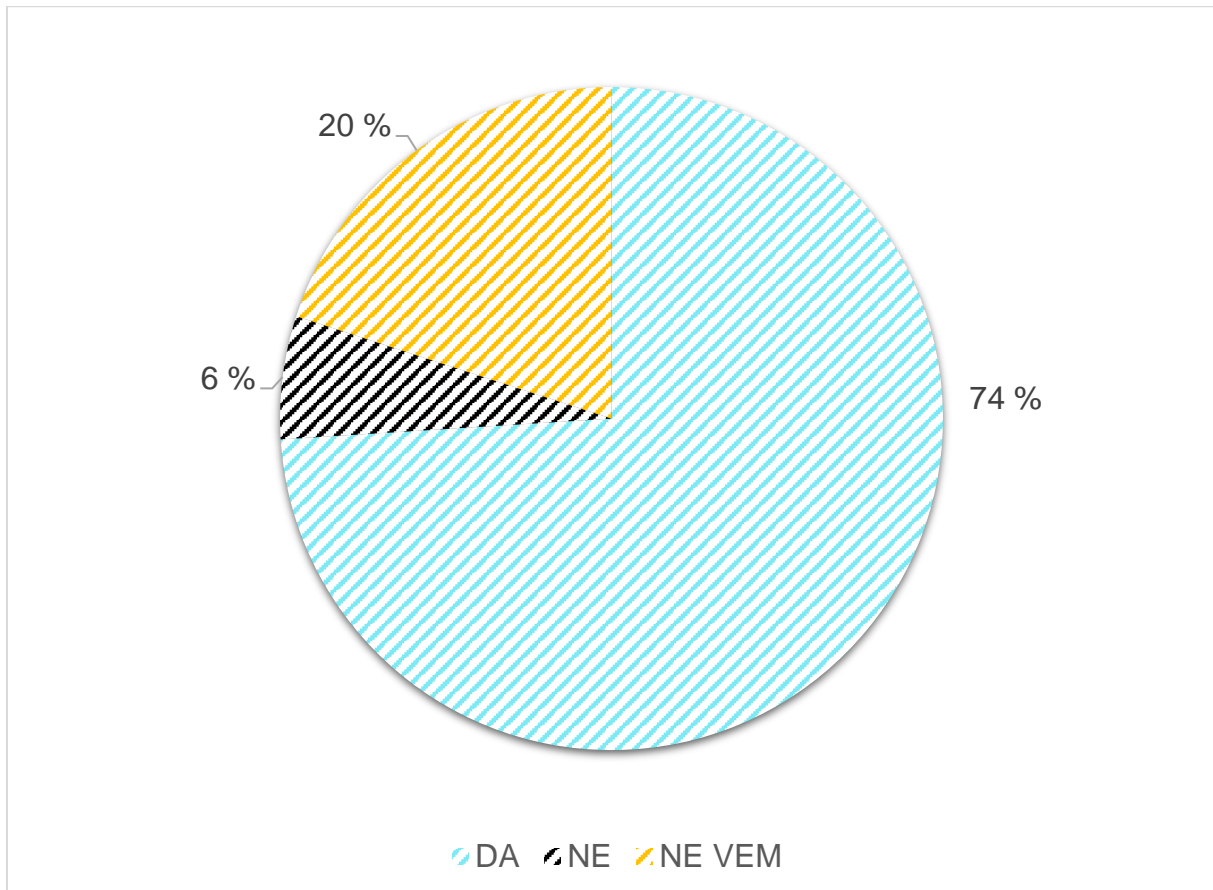
Graf 1: Ali veste, da obstaja e-ključ?

Dobra polovica (tj. 53 %) anketirancev ve za obstoj e-ključa, medtem ko jih slaba polovica (tj. 47 %) ne ve za njegov obstoj.

3.4.2 SE VAM ZDI SMISELN OBSTOJ IN UPORABA E-KLJUČA? ODGOVOR UTEMELJITE.

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
DA	25	74 %
NE	2	6 %
NE VEM	7	20 %

Tabela 2: Se vam zdi smiseln obstoj in uporaba e-ključa?

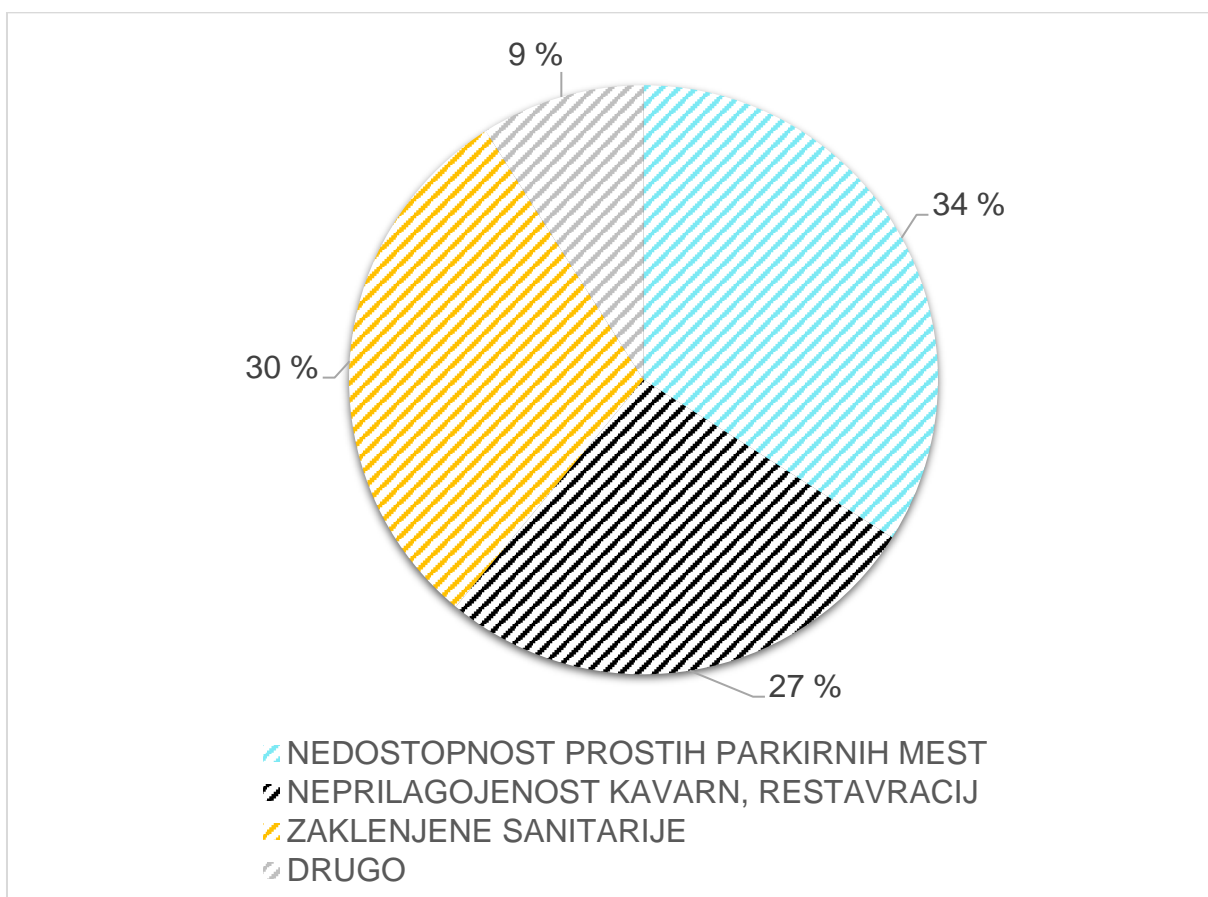
Graf 2: Se vam zdi smiseln obstoj in uporaba e-ključa?

Anketiranci so lahko v uvodu anketnega vprašalnika prebrali, kaj je e-ključ in čemu služi. Večina anketirancev (74 %) meni, da je obstoj in uporaba e-ključa smiselna, medtem ko jih 6 % meni, da ni. Preostalih 20 % anketirancev se glede vprašanja ni opredelilo. Kot razloge, zakaj je obstoj in uporaba e-ključa koristna, navajajo, da je uporaba le-tega enostavna in praktična, tako doma kot tudi v tujini; samostojno lahko prideš do stranišča; stranišče je tako uporabno samo za nas, invalide. Tisti, ki menijo, da je obstoj in uporaba e-ključa nesmiselna, navajajo, da bi raje imeli vse sanitarije dostopne brez ključa.

3.4.3 NA KATERE OVIRE GLEDE DOSTOPNOSTI NALETITE, KO SE ODPRAVITE V MESTO? (MOŽNIH VEČ ODGOVOROV)

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
NEDOSTOPNOST PARKIRNIH MEST	23	34 %
NEPRILAGOJENOST KAVARN, RESTAVRACIJ	18	27 %
ZAKLENJENE SANITARIJE	20	30 %
DRUGO	6	9 %

Tabela 3: Na katere ovire glede dostopnosti naletite, ko se odpravite v mesto?

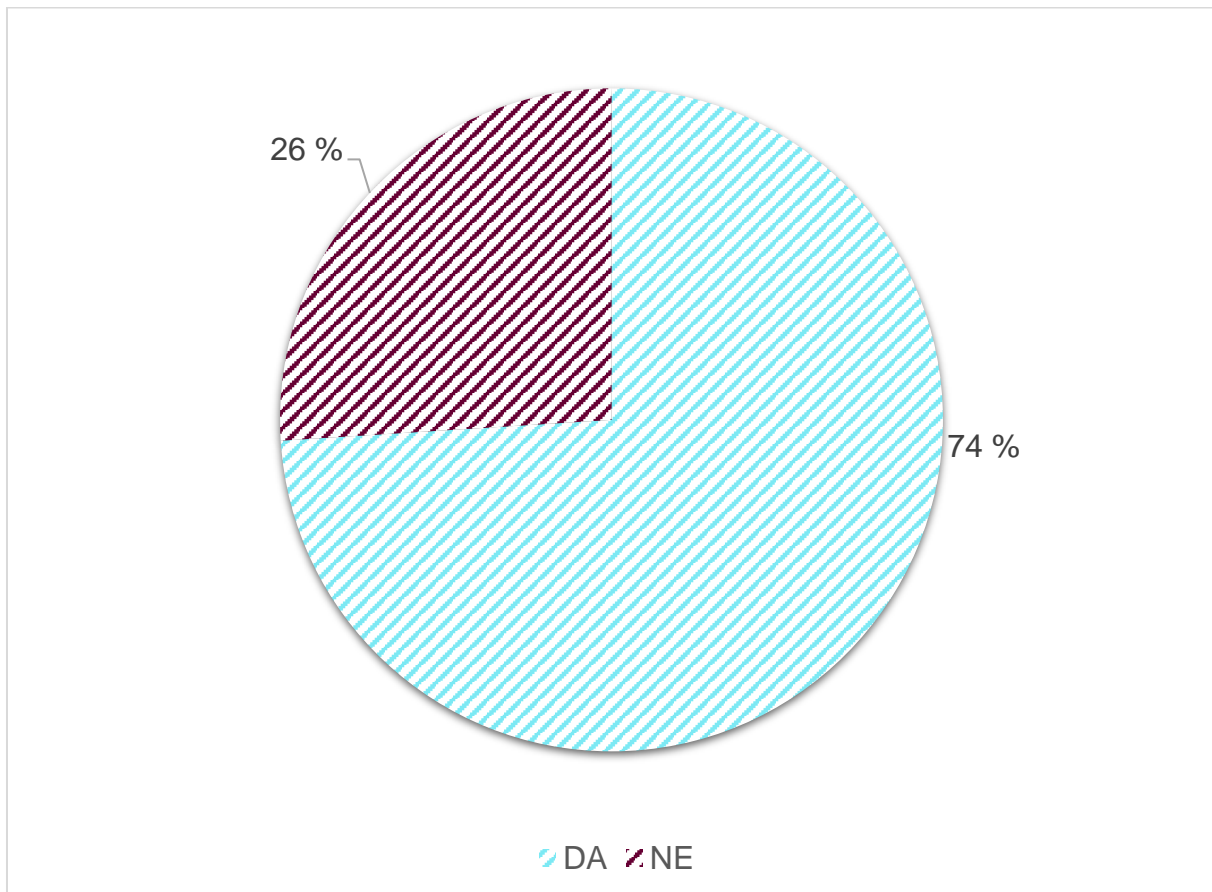
Graf 3: Na katere ovire glede dostopnosti naletite, ko se odpravite v mesto?

Od 67 pridobljenih odgovorov jih 34 % navaja, da naleti na nedostopnost parkirnih mest, sledi 30 % tistih, ki naletijo na zaklenjene sanitarije. Temu se približuje odstotek (27 %) tistih, ki naletijo na neprilagojene kavarne oziroma restavracije, 9 % pa je tistih, ki so kot odgovor izbrali drugo. Navajajo oviran dostop do trgovin in nedostopnost pločnikov.

3.4.4 ALI MENITE, DA VAM JE DOSTOPNOST DO PROSTOROV (NPR. SANITARIJ) V JAVNIH USTANOVAH DOVOLJ DOBRO ZAGOTOVLJENA? ODGOVOR UTEMELJITE.

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
DA	25	74 %
NE	9	26 %

Tabela 4: Ali menite, da vam je dostopnost do prostorov (npr. sanitarij) v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena?

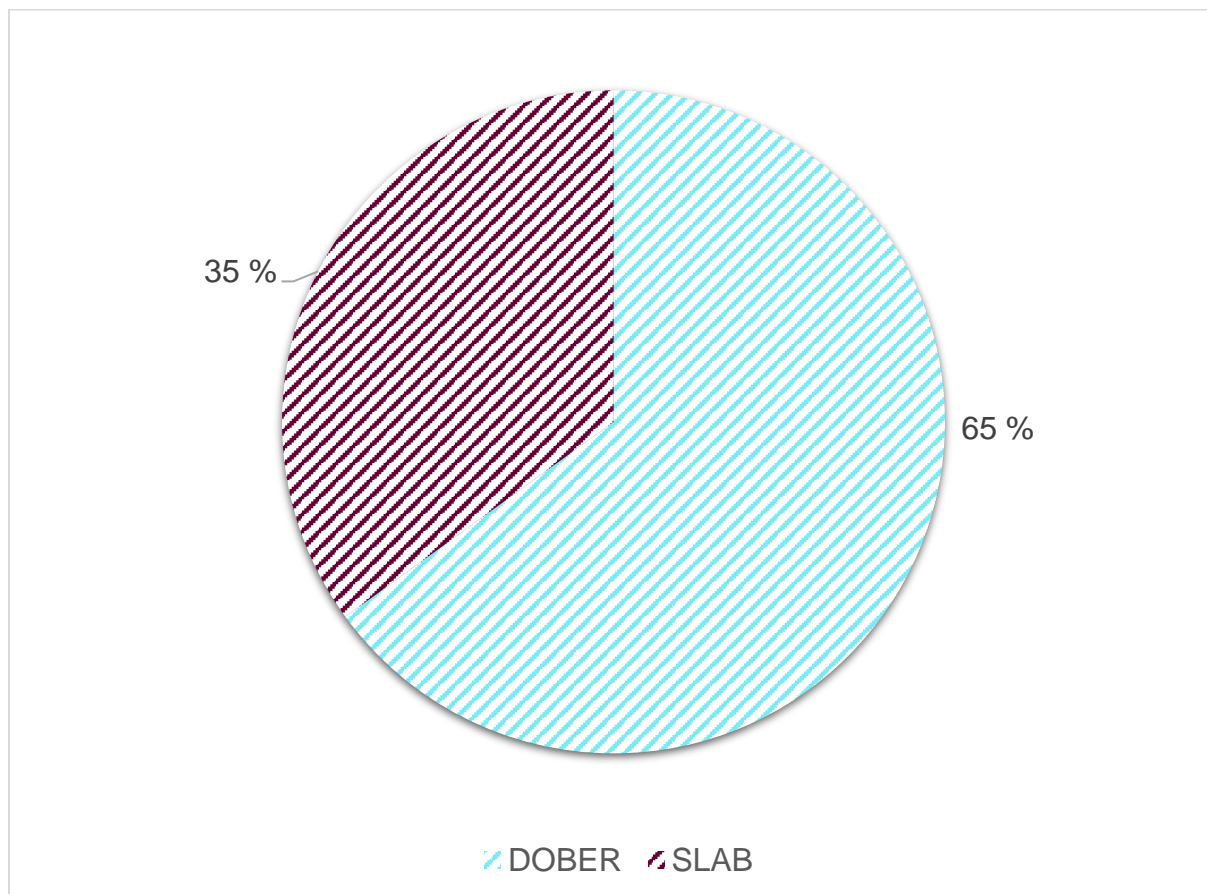
Graf 4: Ali menite, da vam je dostopnost do prostorov (npr. sanitarij) v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena?

74 % anketirancev meni, da jim je dostopnost do prostorov v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena, medtem ko jih 26 % meni nasprotno. Teh 26 % anketirancev navaja, da je največkrat stopnica ali sam prag problem za invalidski voziček in razlog, da ne morejo do nekega prostora. Kot problem navajajo tudi zaklenjene sanitarije, zaradi katerih morajo prositi nekoga za ključ. V odgovorih hkrati navajajo željo po e-ključavnicah.

3.4.5 KAKŠEN POSLUH IMAJO PRISTOJNI VAŠE OBČINE ZA IZBOLJŠAVO DOSTOPNOSTI DOLOČENIH OBJEKTOV OZ. NAPRAV, NAMENJENIH VAM? ODGOVOR RAZLOŽITE, NA PODLAGI ČESA TO SKLEPATE.

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
DOBER	22	65 %
SLAB	12	35 %

Tabela 5: Kakšen posluh imajo pristojni vaše občine za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih vam?

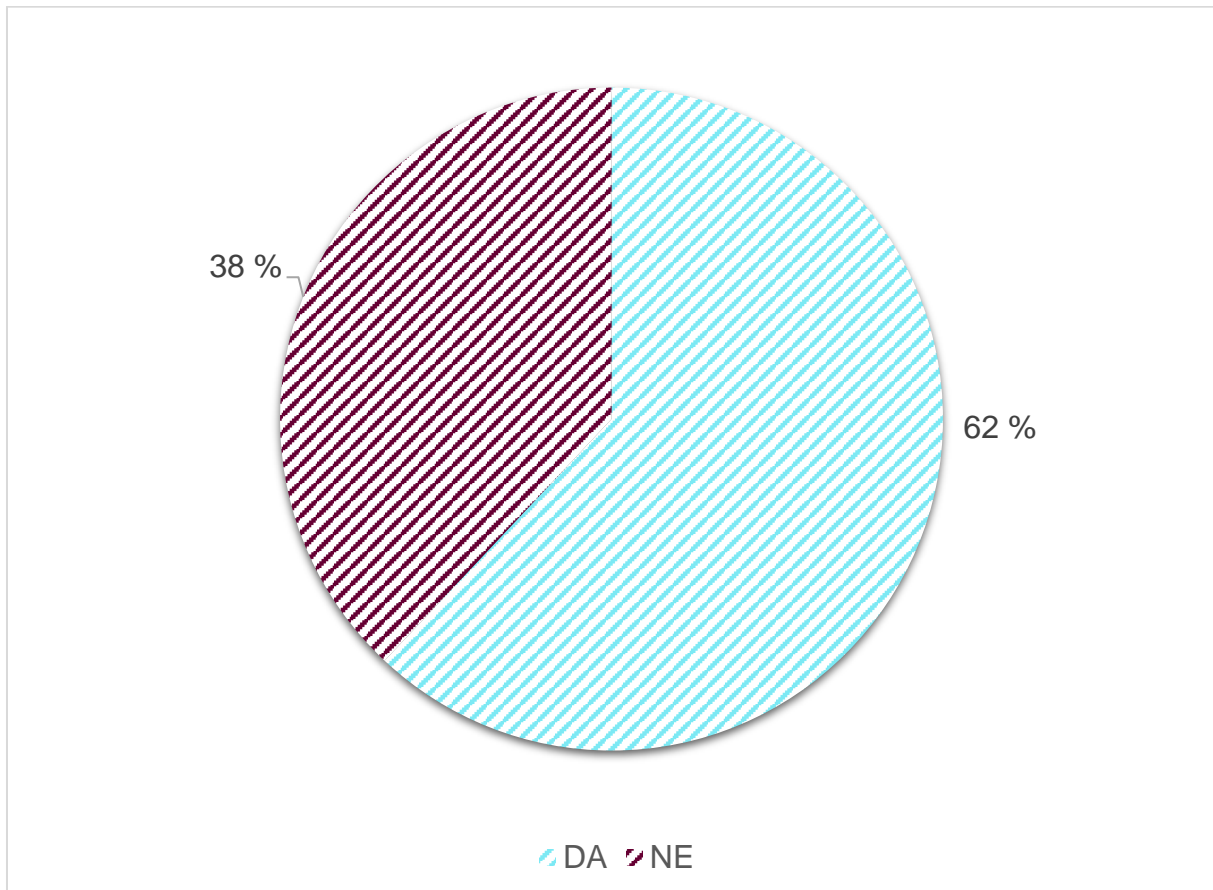
Graf 5: Kakšen posluh imajo pristojni vaše občine za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih vam?

65 % anketirancev meni, da imajo pristojni njihove občine dober posluh za izboljšavo dostopnosti določenih objektov, medtem ko jih 35 % meni nasprotno. Kot utemeljitev anketiranci iz različnih občin navajajo, da se je stanje glede dostopnosti v nekaterih občinah v zadnjih letih izboljšalo in da so dogovori z občino v tej smeri večinoma uspešni. Drugi, ki trdijo, da imajo pristojni njihove občine slab posluh za invalide, navajajo, da se dostopnost običajno izboljšuje, ko se nepravilnosti sankcionirajo, sicer zelo redko.

3.4.6 STE ŽE KDAJ IMELI SAMI KAKŠNO IDEJO ZA IZBOLJŠAVO DOSTOPNOSTI DOLOČENIH OBJEKTOV OZ. NAPRAV, NAMENJENIH VAM?

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
DA	21	62 %
NE	13	38 %

Tabela 6: Ste že kdaj imeli sami kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih vam?

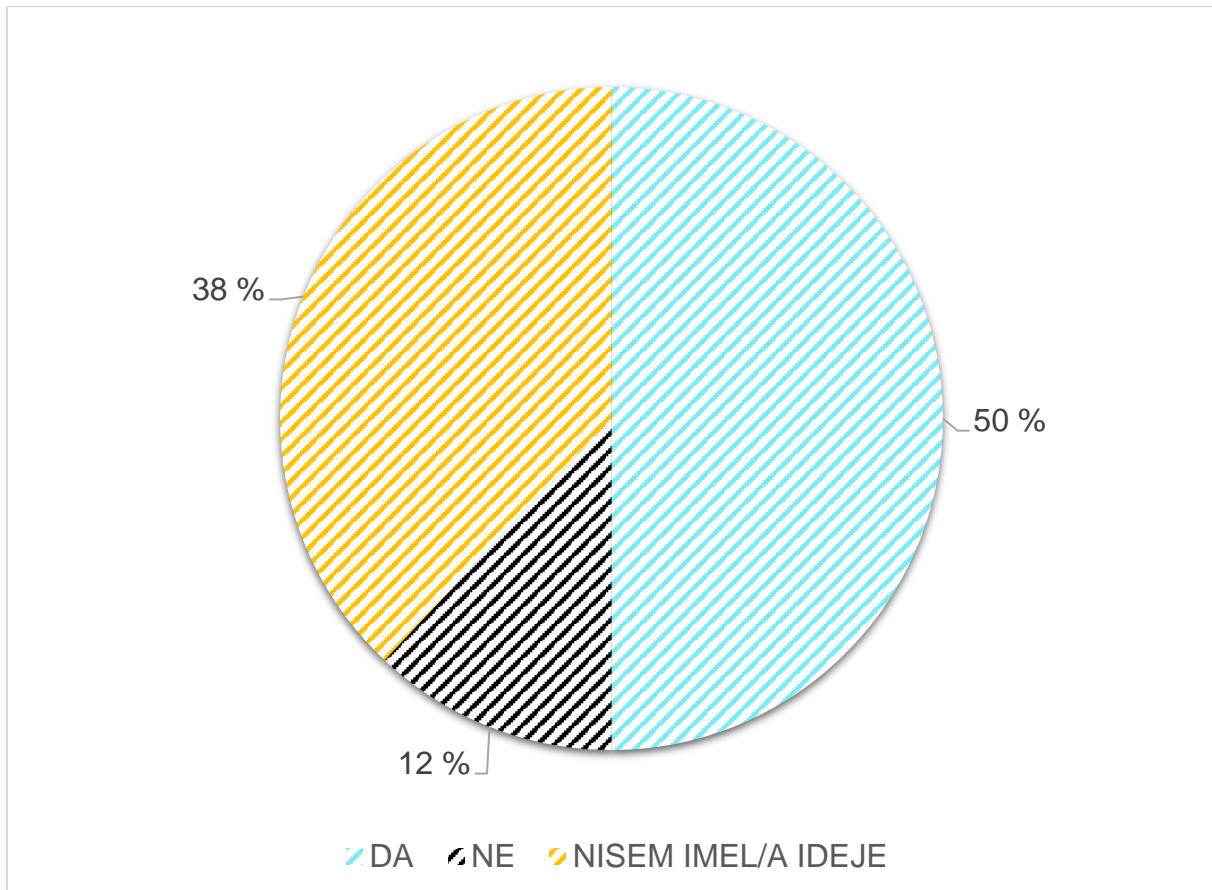
Graf 6: Ste že kdaj imeli sami kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih vam?

Anketirancev, ki so že imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov, je 62 %. Tistih anketirancev, ki ideje za izboljšavo dostopnosti še niso imeli, je 38 %.

3.4.7 V KOLIKOR STE IMELI KAKŠNO IDEJO, ALI STE JO POSREDOVALI PRISTOJNIM V OBLIKI PROŠNJE ZA REALIZACIJO LE-TE?

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
DA	17	50 %
NE	4	12 %
NISEM IMEL/A IDEJE	13	38 %

Tabela 7: V kolikor ste imeli kakšno idejo, ali ste jo posredovali pristojnim v obliki prošnje za realizacijo le-te?

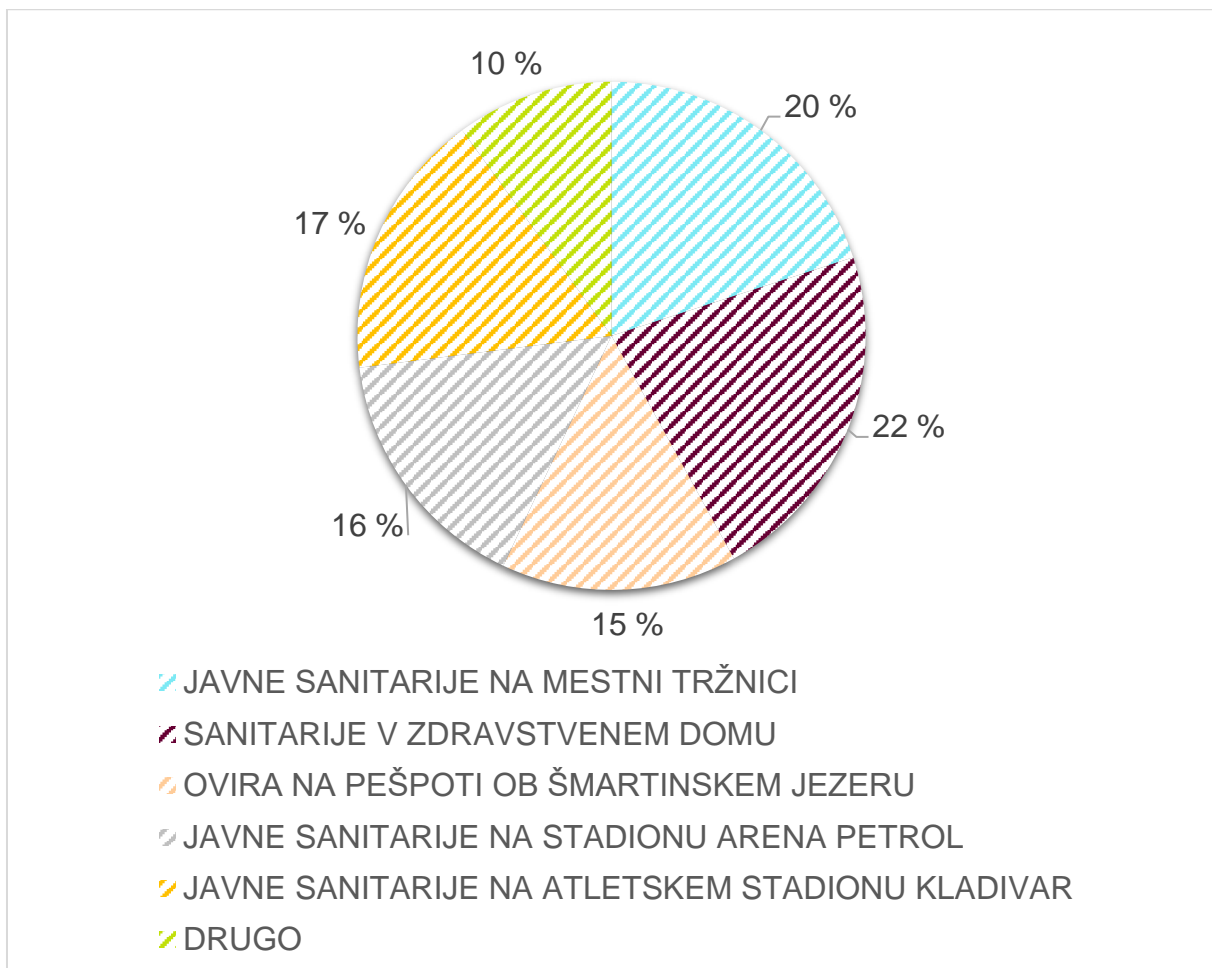
Graf 7: V kolikor ste imeli kakšno idejo, ali ste jo posredovali pristojnim v obliki prošnje za realizacijo le-te?

Od 62 % anketirancev (glej graf 6), ki so že imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov, jih je 50 % svojo prošnjo za realizacijo posredovalo pristojnim, medtem ko jih 12 % anketirancev ni. Preostalih 38 % pa ideje še ni imelo.

3.4.8 OBKROŽITE OZ. NAVEDITE LOKACIJO/E, KJE MISLITE, DA BI BILO KORISTNO NAMESTITI KLJUČAVNICO ZA E-KLJUČ V CELJU.

MOŽNOSTI	ŠTEVILO	ODSTOTEK
JAVNE SANITARIJE NA MESTNI TRŽNICI	19	20 %
SANITARIJE V ZDRAVSTVENEM DOMU	20	22 %
OVIRA NA PEŠPOTI OB ŠMARTINSKEM JEZERU	14	15 %
JAVNE SANITARIJE NA STADIONU ARENA PETROL	15	16 %
JAVNE SANITARIJE NA ATLETSKEM STADIONU KLADIVAR	16	17 %
DRUGO	9	10 %

Tabela 8: Obkrožite oz. navedite lokacijo/e, kje mislite, da bi bilo koristno namestiti ključavnico za e-ključ v Celju?

Graf 8: Obkrožite oz. navedite lokacijo/e, kje mislite, da bi bilo koristno namestiti ključavnico za e-ključ v Celju?

Od 93 pridobljenih odgovorov jih največ (22 %) meni, da bi bilo koristno namestiti e-ključavnico v sanitarijah Zdravstvenega doma Celje, sledi 20 % tistih anketirancev, ki menijo, da bi jo bilo koristno namestiti v sanitarijah Mestne tržnice Celje. Pod drugo jih 10 % navaja, da bi bilo e-ključavnico koristno namestiti v trgovskih centrih in na železniški postaji v Celju.

3.5 TERENSKO DELO

Z mentorjem sva opravili dve terenski deli, prvo v Ljubljani in drugo v Celju. Želeli sva priti v stik z zastopnikom proizvajalca e-ključev in ključavnic Euroschlüssel eK- Martin Dederichs v Sloveniji ter pridobiti podatke o nameščenih e-ključavnicah v Ljubljani. Iz prve roke sva želeli izvedeti, kaj je za paraplegike dobro dostopen objekt, zato sva stopili v stik s predsednikom Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske. Terensko delo sva z veseljem izvedli, saj sva spoznali, kako so javni objekti oz. naprave dostopni paraplegikom.

3.5.1 TERENSKO DELO V LJUBLJANI

27. 12. 2016 sva z mentorjem odšli na terensko delo v Ljubljano. Tam nas je sprejel gospod Roman Jurejevčič iz družinskega podjetja JR Product, ki nam je razkazal lokacije e-ključavnic v centru mesta. Nato pa smo si še sami ogledali nekaj lokacij izven mestnega jedra.

Slika 2: Raziskovalki in gospod Roman Jurejevčič (Čepin Tovornik, 27. 12. 2016)

Prvo lokacijo je predstavljalo **stranišče za invalide pod Mesarskim mostom**. Most, imenovan tudi ljubljanski most ljubezni, je bil zgrajen leta 2010. Nešteti zaljubljeni so na njem s ključavnicami simbolično zaklenili svojo ljubezen in nato ključke odvrgli v reko Ljubljanico, ki teče pod njim. Povezuje Plečnikovo tržnico in Petkovškovo nabrežje in stoji na mestu, kjer je pred 100 leti gradnjo mostu predvidel že arhitekt Jože Plečnik (Mesarski most, s. a.).

Slika 3: Mesarski most (Čeh, 27. 12. 2016)

Po informacijah tamkajšnjega hišnika smo izvedeli, da ima stranišče nameščeno e-ključavnico že 2 oz. 3 leta. Če oseba nima e-ključa, ji stranišče odpre hišnik v času obratovanja, torej vse dni v tednu med 7.00 in 23.00 uro. Ker pa gre za stranišče pod mostom, je za gibalno ovirane osebe omogočen dostop z dvigalom do podhoda, ki je v isti etaži kot omenjeno stranišče. Dvigalo, ki ni najbolj opazno, je na levi strani mosta (gledano s tržnice). Opazili smo dve visoki klančini: prvo na pragu pred vstopom v dvigalo in drugo za avtomatskimi drsnimi vrati ob izstopu iz dvigala v podhodu. Stranišče je prirejeno invalidom tudi z vidika različnih poti do le-tega. Stranišče je opremljeno z dvema vrata, zato je dostopno tako z moške kot tudi z ženske strani. Vrata imajo vgrajeno e-ključavnico tipa 2.

Slika 4: Podhod Mesarskega mosta (<http://www.ljubljana.si>, 5. 2. 2017)

Slika 5: Vhod do dvigala Mesarskega mosta (<https://dostopnadjubljana.files.wordpress.com>, 5. 2. 2017)

Slika 6: Dvigalo v podhodu Mesarskega mosta (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 7: Klančina v podhodu Mesarskega mosta (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 8: EVROKLJUČ označba na vratih stranišča (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 9: E-ključavnica tipa 2 (Čepin Tovornik, 27. 12. 2016)

Drugo lokacijo je predstavljal **stranski vhod v Kresijo**, ki je ob živilski tržnici. Kresija je neorenesančna palača, ki je bila zgrajena po potresu leta 1895 kot del razširjenega vhoda v staro mestno središče (Lutman, 2010).

Slika 10: Stranski vhod v Kresijo (Čeh, 27. 12. 2016)

Vstop v sam objekt je urejen z e-ključavnico tipa 6, tako da se drsna vrata ob obratu e-ključa v ključavnici avtomatsko odprejo. Ko se vrata odprejo, stopimo v majhen predprostor. V prostoru je na naši desni umivalnik. Preko tega prostora lahko pridemo

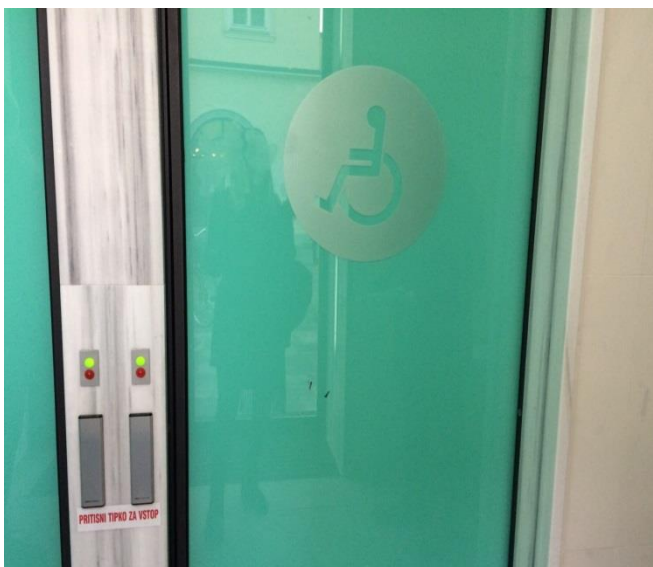
do invalidskega stranišča. Stranišče ima drsna vrata, ki se odprejo ob pritisku na tipko za vstop. Poleg tega pa se iz predprostora preko barvne signalizacije (rdeča, zelena luč) vidi, ali je stranišče zasedeno ali ne. Stranišče je opremljeno tudi s SOS-zvoncec, ki omogoča uporabniku pomoč v sili. Poleg invalidskega stranišča je tam še previjalnica. Dostop do objekta je mogoč 24 ur na dan, vse dni v tednu s pomočjo e-ključa ali domofona, preko katerega varnostnik stavbe odpre vrata.

Slika 11: E-ključavnica in domofon ob vhodu v invalidske sanitarije (Čepin Tovornik, 27. 12. 2016)

Slika 12: Vhodna drsna vrata v predprostor stranišča (Lorger, 27. 12. 2016)

Slika 13: Drsna vrata za vstop v invalidsko stranišče (Lorger, 27. 12. 2016)

Slika 14: Rdeča luč ponazarja zasedeno stranišče (Lorger, 27. 12. 2016)

Za tretjo lokacijo smo si izbrali **stranišče za invalide v parkirni hiši pod Kongresnim trgom**. Ta je v centru mesta med Filharmonijo in Slovensko cesto. Uvoz in izvoz v parkirno hišo je urejen s Slovenske ceste in Šubičeve ceste, pod parkom Zvezda. V njej je mogoče parkirati v petih etažah. Opremljena je z videonadzorom in svetlobno signalizacijo – lučkami, ki so na stropu parkirnega mesta in označujejo prosto oz. zasedeno parkirno mesto. Garažna hiša ima 14 prirejenih parkirnih mest za invalide, parkiranje pa je plačljivo (Javno podjetje Ljubljanska parkirišča in tržnice, s. a.).

Slika 15: Stopnišče pri vhodu Bukvarna (<http://www.delo.si>, 6. 2. 2017)

Natančneje je stranišče v parkirni hiši, opremljeno z e-ključavnico, pri vhodu Bukvarna. Ker pa do tega vhoda vodijo stopnice, je dostop za gibalno ovirane osebe omogočen z dvigalom. Nato nas do stranišča vodijo oznake – tablice z logotipom za invalidsko stranišče. Pri tem stranišču za gibalno ovirane osebe je nameščena e-ključavnica tipa 2.

Slika 16: Dvigalo pri vhodu Bukvarna (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 17: Vstopna vrata v stranišče, opremljena z oznako EVROKLJUČ (Čeh, 27. 12. 2016)

Četrto lokacijo e-ključavnice je predstavljala **invalidska dvizna ploščad v podhodu Ajdovščina**. Podhod, do katerega vodijo stopnice z obeh strani, poteka pod Slovensko cesto. V neposredni bližini je t. i. Metalka, ki je po načrtih arhitekta Eda Mihevcva nastala v 60. letih prejšnjega stoletja in velja za prvo poslovno stolpnico v Ljubljani (Mrevlje, 2016).

Slika 18: Podhod Ajdovščina (<http://www.delo.si>, 6. 2. 2017)

Stopnice, ki omogočajo dostop do podhoda z obeh strani Slovenske ceste, predstavljajo težavo za gibalno ovirane osebe. Zato sta na vsaki strani ceste ob stopnicah, ki vodijo v podhod, nameščeni invalidski dvizni ploščadi. Ti sta opremljeni z e-ključavnico tipa 5, ki omogoča, da napravo uporabljajo samo invalidi. Invalidski dvizni ploščadi sta opremljeni s podatki o največji dovoljeni obremenitvi le-te (225 kg) in navodili za uporabo. Naprava se upravlja s stikalom za dvigovanje oziroma spuščanje ter s tipko STOP, ki omogoča takojšnjo ustavitev le-te v sili.

Slika 19: Dvizna ploščad v podhodu Ajdovščina (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 20: Upravljalnik dvižne ploščadi (Čeh, 27. 12. 2016)

Kot peto lokacijo e-ključavnic smo si ogledali **invalidske dvizne ploščadi na glavni železniški postaji**.

Slika 21: Glavna železniška postaja (Čeh, 27. 12. 2016)

Železniška postaja ima 5 peronov, kar predstavlja težavo gibalno oviranim osebam pri dostopu do le-teh. Z namenom, da bi se to rešilo, imajo nameščeno dvigalo in invalidske dvizne ploščadi ob stopniščih. Dvigalo omogoča gibalno oviranim osebam dostop do podhoda, iz katerega nato vodijo stopnišča do posameznih peronov. Zato mora biti do peronov 2, 3, 4 in 5 omogočen dostop, v tem primeru so to 4 invalidske dvizne ploščadi. Te delujejo s pomočjo e-ključa in imajo vgrajene e-ključavnice tipa 5. Napravo je moč opravljati s stikalom za dvigovanje oziroma spuščanje ter s tipko STOP, ki omogoča takojšnjo ustavitev le-te v sili. Ob napravi pa so na steni podhoda prilepljena navodila za uporabo.

Slika 22: Stopnišče, ki vodi na peron, in invalidska dvizna ploščad (Čeh, 27. 12. 2016)

Nato smo se odpravili v Bežigrad, kjer smo poiskali šesto lokacijo e-ključavnice, in sicer **invalidsko dvižno ploščad pred zdravstvenim domom Bežigrad**. Zdravstveni dom Bežigrad je zdravstveni zavod, ki deluje v okviru Zdravstvenega doma Ljubljana, v Kržičevi ulici v Bežigradu.

Slika 23: Zdravstveni dom Bežigrad (Čepin Tovornik, 27. 12. 2016)

Do glavnega vhoda zdravstvenega doma nas vodi stopnišče, ki pa za gibalno ovirano osebo predstavlja nedostopnost do stavbe. Zato sredino stopnišča prekinja invalidska dvižna ploščad, s katero brez težav invalidi dostopajo do zdravstvenega doma. Invalidska dvižna ploščad je opremljena z e-ključavnico tipa 5, svetlobno signalizacijo, ki nam pove, ali je naprava zasedena, ter gumboma za spuščanje oz. vzpenjanje. Na invalidski dvižni napravi je označena tudi njena nosilnost in navodila za uporabo, v katerih piše, da je naprava opremljena tudi z varovalnim STOP gumbom, ki omogoči, da se naprava nemudoma ustavi.

Slika 24: Invalidska dvižna ploščad pri zdravstvenem domu (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 25: Upravljalca invalidske ploščadi (Čeh, 27. 12. 2016)

Sedmo lokacijo e-ključavnic so predstavljala stranišča **za invalide v nakupovalnem središču Citypark**, ki ponuja obiskovalcem nakup osnovnih življenjskih potrebščin, kozmetičnih pripomočkov, zabavne in uporabne elektronike ter drobnih pozornosti za dom. Letno ga obiše kar 10 000 000 ljudi (Citypark, s. a.).

Slika 26: Nakupovalno središče Citypark (Čeh, 27. 12. 2016)

V stavbi so 4 stranišča, namenjena invalidom, ki jih lahko oseba odklene s pomočjo e-ključa, saj je v vratih vgrajena e-ključavnica, in sicer tipa 2. V pritličju najdemo 3 takšna stranišča, v prvem nadstropju pa 1. Dostop do stranišča v prvi etaži nam omogočajo 3 osebna dvigala. V času našega raziskovanja so bila vsa stranišča odklenjena in ne posebej označena, da gre za e-ključavnico.

Slika 27: Neoznačena vrata stranišča v Cityparku (Čeh, 27. 12. 2016)

Slika 28: Dvigalo v Cityparku (<https://www.ses-europe.com>, 5. 2. 2017)

Kot osmo lokacijo e-ključavnice smo si ogledali še **stranišče, namenjeno invalidom, na pokopališču Žale**, ki je poleg cvetličarne na Plečnikovih Žalah. Plečnikove Žale so del Centralnega pokopališča Žale, ki je delo arhitekta Jožeta Plečnika.

Slika 29: Plečnikova cvetličarna (<https://www.flickr.com>, 6. 2. 2017)

V stavbi, pod imenom Plečnikova cvetličarna, je stranišče, namenjeno invalidom. Dostop z vozičkom do stranišča ne predstavlja problema, saj je to urejeno s primerno klančino. Da je na vratih stranišča nameščena e-ključavnica, nam pove EVROKLJUČ tablica, pritrjena na steno na desni strani vrat. Nameščena e-ključavnica pa je tipa 2. Ob našem prihodu stranišče ni bilo zaklenjeno.

Slika 30: Urejena klančina za dostop do vhoda v stranišče (Čepin Tovornik, 27. 12. 2016)

Slika 31: Oznaka EVROKLJUČ ob vratih stranišča (Čeh, 27. 12. 2016)

3.5.2 TERENSKO DELO V CELJU

28. 12. 2016 sva se z mentorjem odpravili v Celje, kjer nas je pričakal član Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske gospod Franc Ivenčnik. Skupaj smo se odpravili na teren z namenom, da bi si ogledali potencialne lokacije za uvedbo e-ključavnic. Omenjene lokacije je predlagal gospod iz društva.

Slika 32: Raziskovalki in gospod Franc Ivenčnik (Čepin Tovornik, 28. 12. 2016)

Slika 33: Gospod Franc Ivenčnik in raziskovalki na terenu (Čepin Tovornik, 28. 12. 2016)

Kot prvo potencialno lokacijo smo si ogledali **stranišče na Mestni tržnici Celje**, ki obratuje od ponedeljka do petka med 7.00 in 16.00, ob sobotah in nedeljah pa med 7.00 in 13.00, ob praznikih pa je zaprto (izjemi sta 30. oktober in 1. november).

Slika 34: Mestna tržnica Celje (Čeh, 7. 2. 2017)

Mestna tržnica Celje, s katero upravlja družba Simbio d. o. o., omogoča najem prodajnih mest branjevcem in registriranim prodajalcem živilskih in neživilskih izdelkov. Dostop z vozičkom do tamkajšnjih sanitarij je omogočen s klančino. Sanitarije so zaklenjene, tako da je potrebno poiskati pooblaščen osebo, ki ima ključ.

Slika 35: Urejena klančina za dostop do stranišča za invalide (Čeh, 7. 2. 2017)

Nato smo se odpravili v **zdravstveni dom**, kjer je **stranišče za invalide** v prvem nadstropju. Če ga le-ti želijo odpreti, morajo po ključ do informativnega pulta, ki je v pritličju. Do stranišča za invalide je možno dostopati v času obratovanja zdravstvenega doma, torej 24 ur na dan. Do prvega nadstropja, kjer je stranišče, lahko gibalno ovirane osebe pridejo s pomočjo dvigala. Na terenskem delu sva opazili, da je pred stikalom za priklic dvigala postavljena klop, kar za dostop z vozičkom predstavlja oviro.

Slika 36: Vhod v Zdravstveni dom Celje (Čeh, 28. 12. 2016)

Slika 37: Ovira pri dostopu do stikala za priklic dvigala (Čeh, 28. 12. 2016)

Slika 38: Vrata stranišča v zdravstvenem domu (Čeh, 28. 12. 2016)

Za tretjo potencialno lokacijo uvedbe e-ključavnice sva predvidevali **stranišči za invalide v Dvorani Zlatorog**. Dvorana Zlatorog zagotavlja pogoje za razvoj profesionalnega in rekreativnega športa. Površina dvorane znaša 10.000 m², kar zajema dve etaži in pritličje. Hkrati je obdana s 600 parkirišči, med katerimi so tudi parkirišča za invalide (ZPO, 2013).

Slika 39: Dvorana Zlatorog (Čeh, 9. 2. 2017)

Paraplegiki lahko do invalidskega stranišča dostopajo v času tekem, drugače pa ne. Dostop do stranišča za paraplegike ne predstavlja težav, saj je dobro urejen. Stranišče je v času tekem prosto dostopno oz. odprto in vanj lahko vstopi praktično vsak, zato je uvedba e-ključavnice na tem mestu koristna.

Slika 40: Vhod v Dvorano Zlatorog (Čeh, 9. 2. 2017)

Slika 41: Stranski vhod Dvorane Zlatorog (Čeh, 9. 2. 2017)

Slika 42: Vrata stranišča za invalide v Dvorani Zlatorog (Čeh, 9. 2. 2017)

3.6 INTERVJUJI

Sledi intervju, ki je bil opravljen z namenom pridobitve podatkov o poslovanju družinskega podjetja, ki se ukvarja z dobavo e-ključev in ključavnic. Nato sledijo štiri intervjuji, ki so bili izvedeni z namenom seznanitve pristojne osebe na Mestni občini Celje, Mestni tržnici Celje, nakupovalnem središču Citycenter Celje in Dvorani Zlatorog o morebitni uvedbi e-ključavnic.

3.6.1 INTERVJU Z GOSPODOM ROMANOM JUREJEVČIČEM

Intervju z gospodom Romanom Jurejevčičem je potekal 27. 12. 2016 v Ljubljani. Gospod je lastnik družinskega podjetja JR Product, ki se ukvarja z dobavljanjem in vgradnjo invalidskih dvižnih naprav (stoli, ploščadi in dvigala), evroključev in evroključavnic. Podjetje se zavzema za odpravo vseh arhitekturnih ovir, ki težijo gibalno ovirane osebe.

Slika 43: Intervju z gospodom Romanom Jurejevčičem (Čepin Tovornik, 27. 12. 2016)

1. Ste družinsko podjetje, ki se ukvarja z odpravljanjem arhitekturnih ovir, ki težijo paraplegike in druge rizične skupine ljudi. Kako ste prišli na idejo o ustanovitvi tega podjetja?

20 in več let nazaj sem bil zaposlen v podjetju, kjer smo izdelovali dvigala. To podjetje so zaprli in ostal sem brez službe. In ker človek rad dela, kar zna, je nastalo to podjetje. Vse skupaj se je začelo doma, kjer smo naredili nekaj naprav za invalide. Naprave so

bile narejene po standardih, hkrati pa vključevale mojo zamisel glede konstrukcije oziroma samega izdelka.

2. Kateri izmed vaših izdelkov oz. naprav gre/gredo najbolj v promet?

Stopnišni stoli v privatnih hišah.

3. Ali nudite tudi namestitev vašega izdelka oz. naprave? Ali izdate garancijo za vaše izdelke oz. naprave in kako je s servisiranjem?

Ja, vključno z vzdrževanjem, ki je zelo pomembno. Vse naprave imajo najmanj 2 leti garancije. Servisi se opravijo na samem mestu, kjer je objekt oz. naprava nameščena. Servis opravimo sami.

4. Kako kot podjetje sodelujete s tujino?

Sem uradni slovenski dobavitelj evroključev in evroključavnic, zato sodelujem s podjetjem Euroschlüssel eK-Martin Dederichs iz Nemčije.

5. Na kateri objekt oziroma napravo najpogosteje nameščate e-ključavnice? Zakaj je po vašem mnenju tako?

Na vrata javnih stranišč, ker je najbolj uporabno in koristno.

6. Katere občine so se do sedaj že zanimale za nakup e-ključavnic?

Marsikatera občina se je že zanimala za nakup e-ključavnic, vendar jih potem ni kupila. Razlog tiči verjetno v stroških nabave in vgradnje le-teh ali pa preprosto ne vidijo prednosti e-ključavnic.

7. Kolikšno število e-ključev običajno vaše stranke naročijo poleg nakupa in vgradnje e-ključavnice?

Približno od enega do pet ključev, kajti potrebuje ga tisti, ki prostor oziroma napravo vzdržuje, in tisti, ki ga oziroma jo uporablja. Se zgodi, da jih nato še dokupijo.

8. Kje bi bilo po vašem mnenju še koristno namestiti e-ključavnice?

Po vsej Sloveniji na vseh javnih straniščih.

9. Je že kdo v imenu društva paraplegikov stopil v kontakt z vami in se zanimal za evrokluče in evroključavnice? Morda se je že katero izmed društev odločilo za realizacijo tega projekta?

Seveda. Običajno se zanimajo za uvedbo ključavnic, vendar tega ne realizirajo. Društvo poda prošnjo, da želi imeti stranišča zaklenjena s tem ključem in nato se občina ali upravnik stranišča odloči, ali bo društvu ustregel ali ne. Če bi to storili recimo v Celju, bi se stvar hitro realizirala.

10. Kakšna je povratna informacija strank, ki so naročile e-kluče?

Vsi so zadovoljni, predvsem tisti, ki potujejo po svetu.

3.6.2 INTERVJU Z GOSPODOM MIRANOM GABERŠKOM

Intervju z gospodom Miranom Gaberškom je potekal 31. 1. 2017 na Mestni občini Celje na Oddelku za okolje in prostor ter komunalno. Gospod prihaja iz Šentjurja in se ukvarja z upravnim vodenjem prometa. Na tem področju deluje že 17 let. Ukvarja se tudi z odpravljanjem arhitekturnih ovir, ki težijo gibalno ovirane osebe.

Slika 44: Raziskovalki in gospod Miran Gaberšek (Čepin Tovornik, 31. 1. 2017)

1. Kakšen je vaš pogled na arhitekturne ovire, ki težijo gibalno ovirane osebe? Ali jih je po vašem mnenju potrebno nujno razrešiti?

Seveda. Želim si, da bi v roku nekaj let vse ovire odpravili.

2. Kako odpravljate arhitekturne ovire gibalno oviranim osebam v Mestni občini Celje?

Tega se lotimo na več načinov. Vsako leto imamo z Društvom paraplegikov jugozahodne Štajerske sestanek, na katerem sami dajo pobude za odpravljanje določenih arhitekturnih ovir. Gre za nabor ovir z vidika prometa, na primer prehod za pešce, kjer ni ponižanih robnikov. Nato mi, skupaj z njimi, ugotovimo, kje so točke za odpravo ovir, ki težijo paraplegike in vsako leto okoli 20 ponižanih robnikov tudi naredimo. Ko pa gre za rekonstrukcije cest, je obveza po zakonu, da je potrebno takoj ob rekonstrukciji morebitne ovire že odpraviti. To pomeni, če je v poteku dela nek odsek pločnika, kjer je prehod za pešce, mora izvajalec narediti ponižan robnik, tudi če ga prej ni bilo. Ko pa govorimo o objektih, ki niso pod okriljem občine, poskušamo spodbuditi lastnike, da odpravijo arhitekturne ovire. Konec koncev je tudi v njihovo

dobro, saj imajo posledično večji obisk gibalno oviranih oseb, če predpostavljamo, da gre za trgovino.

3. Menite, da uspešno odpravljate arhitekturne ovire v Mestni občini Celje?

Če gledamo z vidika prometa, smo že kar uspešni. Menim, da bomo v roku petih let uredili vse potrebno, denimo pločnike, prehode za pešce.

4. Vas pri uresničevanju projektov oz. idej glede odpravljanja arhitekturnih ovir močno omejujejo finančna sredstva? Koliko sredstev lahko letno namenite za izvedbo teh projektov?

Ko se namensko lotimo odpravljanja arhitekturnih ovir, nanese okoli 10 000€ na leto, kar zadostuje za približno 25 ponižanih robnikov. Skozi rekonstrukcije cest pa to ni bistven strošek.

5. Ste že slišali za evroključe in evroključavnice?

Ne.

6. Je bila kdaj predlagana izvedba tovrstnega projekta, torej v zvezi z evroključi in evroključavnicami?

Ne.

7. Bi bilo po vašem mnenju v občini Celje izvedljivo realizirati projekt nameščanja evroključavnic po Celju, kjer je to potrebno?

Da. Sicer lahko gre zadeva preko občine, ampak traja dlje. Če pa se člani društva paraplegikov obrnejo na upravitelje posameznih lokacij, potencialnih za e-ključavnice, pa menim, da ne bi bilo težav. Hkrati za njih, kot tudi za nas, e-ključavnica ne predstavlja bistvenega stroška. V primeru težav s tehnično izvedbo, pa se upravitelji lokacij še vedno lahko obrnejo na občino. Menim pa, da gre za dobro idejo.

3.6.3 INTERVJU Z GOSPODOM BOŠTJANOM JELENKOM

Intervju z gospodom Boštjanom Jelenkom je potekal 7. 2. 2017 v pisarni Mestne tržnice Celje. Gospod je vodja tržnice in skrbi za celotno delovanje tržnice (od nadzorovanja zaposlenih do zagotavljanja potrebnih razmer s tehničnega vidika, vidika ogrevanja, dobave vode ipd.), katere lastnik je podjetje Simbio. Spoznali sva tudi nadzornika Mestne tržnice Celje, gospoda Andreja Čečka.

Slika 45: Gospod Boštjan Jelenko, raziskovalki in gospod Andrej Čečko (Čepin Tovornik, 7. 2. 2017)

1. Imate izkušnje z zlorabami ali vandalizmom vašega invalidskega stranišča?

Ne, saj se stranišča zaklepajo.

2. Ste že slišali za evroključavnico ali evroključ?

Da.

3. Ste že razmišljali o uvedbi e-ključavnic? Kakšna se vam zdi ideja za uvedbo le- teh?

Vsekakor razmišljamo o izboljšavah na vseh področjih, ki zadevajo tržnico. Trudimo se, da smo kot tržnica prijazni vsem obiskovalcem, še posebej paraplegikom. Po tem, ko sta mi raziskovalki uvedbo e-ključavnic in uporabo e-ključev podrobneje predstavili, se mi ideja zdi odlična, tako da jo bom posredoval direktorju podjetja Simbio gospodu Marku Zidanšku. Menim, da bo kmalu prišlo do realizacije ideje. Uvedba e-ključavnice hkrati ne predstavlja bistvenega stroška, tudi tehnična izvedba je mogoča.

3.6.4 INTERVJU Z GOSPO DARJO LESJAK

Intervju z gospo Darjo Lesjak je potekal 7. 2. 2017 na Upravi Citycentra Celje. Gospa je menedžer nakupovalnega središča. Natančneje se ukvarja z upravljanjem centra in najemniki, ki jih je trenutno 92.

Slika 46: Intervju z gospo Darjo Lesjak (Čepin Tovornik, 7. 2. 2017)

1. Imate izkušnje z zlorabami ali vandalizmom vaših invalidskih stranišč?

Ne.

2. Ste že slišali za evroključavnico ali evroključ?

Da, slišala sem, da je ljubljansko nakupovalno središče Citypark uvedlo e- ključavnico.

3. Ste že razmišljali o uvedbi e-ključavnic? Kakšna se vam zdi ideja za uvedbo le- teh?

Če bi prihajalo do zlorab, bi se vsekakor strinjala z uvedbo, vendar zaenkrat uvedba e-ključavnice pri nas ni potrebna, bomo pa to vprašanje zastavili v naslednji anketi zadovoljstva naših obiskovalcev in na osnovi rezultata se bomo odločili o uvedbi e-ključavnice.

3.6.5 INTERVJU Z GOSPODOM DUŠANOM ZALOKARJEM

Intervju z gospodom Dušanom Zalokarjem je potekal 9. 2. 2017 v Celju. Gospod je namestnik vodje obratovanja športnih objektov, ki so pod okriljem ZPO (Družba za upravljanje s parkirišči in javnimi objekti) Celje. Ta je upraviteljica stadiona Arena Petrol in Dvorane Zlatorog v Celju.

Slika 47 : Raziskovalki in gospod Dušan Zalokar (Čepin Tovornik, 9. 2. 2017)

1. Imate izkušnje z zlorabami ali vandalizmom vaših invalidskih stranišč?

Ne.

2. Ste že slišali za evroključavnico ali evroključ?

Ne.

3. Ste že razmišljali o uvedbi e-ključavnic? Kakšna se vam zdi ideja za uvedbo le- teh?

Ne, nisem še razmišljal o uvedbi e-ključavnic. Drugače pa se strinjam z realizacijo.

3.7 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA

V Ljubljani je nameščenih 10 e-ključavnic (Rink, 2016), kar je zelo malo glede na ostala mesta po Evropi, kjer poznajo ta sistem. Samo v Gradcu (ki je po številu prebivalcev primerljiv z Ljubljano) je z e-ključavnico opremljenih več kot 90 objektov, od tega okoli 70 stranišč in več kot 20 raznih dvigal (navadna in stopniščna dvigala ter dvižne ploščadi) (Rešković, 2008, str. 24).

Po podatkih raziskave Urbanističnega inštituta Republike Slovenije in Inštituta za socialno varstvo Republike Slovenije paraplegiki izpostavljajo, da je fizična dostopnost boljša v Ljubljani kot drugje po Sloveniji. Pri graditvi novih objektov se manj upošteva trenutna zakonodaja glede odpravljanja arhitekturnih ovir – gradbeno dovoljenje se izda kljub temu, da ne ustreza zakonodaji, kar pa ne velja za Ljubljano. Izpostavljajo, da je dostop do storitev zasebnega sektorja slabše urejen kot do ponudnikov v državni lasti. Invalidskim vozičkom so neprilagojeni dostopi do športnih objektov. Dostop do lokalov, frizerskih salonov ipd. v zasebni lasti je odvisen od dobre volje lastnika. Večina bank, pošt in zavarovalnic je prilagojenih za invalide na invalidskih vozičkih, kot najboljši primer urejenega dostopa do parkirišč za invalide in prilagojenih sanitarij udeleženci navajajo večje trgovske centre. V ostalih objektih ostaja problem sanitarij. Udeleženci izpostavljajo še neprimernost klančin – prestrme klančine so lahko nevarne in niso uporabne za invalidske vozičke, previsoke klančine ne zadoščajo minimalnim tehničnim zahtevam za zagotovitev neoviranega dostopa za invalide (Tabaj, 2014, str. 15).

Med ogledom nekaterih lokacij z e-ključavnico v Ljubljani, se nisva srečali z vandalizmom objektov oz. naprav namenjenih paraplegikom. Predvidevava, da gre za slabo vzdrževanje sistema zaklepanja »EVROKLJUČ«. Obstaja pa nekaj pomanjkljivosti pri dostopnosti do teh objektov oz. naprav.

Za dostop do invalidskih sanitarij Mesarskega mostu je namenjeno dvigalo, ki pa je na nekoliko nevidnem mestu na levi strani mosta. Vrata stranišča niso povsem prilagojena invalidom, saj se po odprtju same zaprejo, če jih ne pridržiš. To pomeni, da gibalno ovirana oseba (paraplegik) potrebuje drugo osebo, da ji vrata pridrži.

Na železniški postaji v Ljubljani so dvižne ploščadi, ki paraplegikom omogočajo dostop na perone. Do dvižnih ploščadi lahko pridejo s pomočjo dvigala, ki pa včasih služi v druge namene, čeprav oznaka na dvigalu to prepoveduje. Videli sva, da tudi kolesarji uporabljajo dvigalo.

Prva hipoteza, ki se glasi: **Večji odstotek predstavljajo tiste anketirane gibalno ovirane osebe (paraplegiki), ki vedo za obstoj e-ključa, v primerjavi s tistimi, ki ne vedo**, se nanaša na prvo vprašanje anketnega vprašalnika, ki se glasi: Ali veste, da obstaja e-ključ? Od 34 sodelujočih paraplegikov jih je 53 % vedelo za obstoj e-ključa, preostalih 47 % pa jih ni vedelo. Iz dobljenih rezultatov je razvidno, da je **prva hipoteza potrjena**.

Druga hipoteza, ki se glasi: **Več kot 50 % anketiranih gibalno oviranih oseb (paraplegikov) meni, da je obstoj in uporaba e-ključa koristna**, se nanaša na drugo vprašanje, ki se glasi: Ali se vam zdi smiseln obstoj in uporaba e-ključa? Odgovor utemeljite. Anketiranci v 74 % menijo, da je uporaba e-ključa smiselna, 6 % jih je

nasprotnega mnenja, preostalih 20 % se ni opredelilo. Kot utemeljitev njihovega odgovora so tisti, ki se jim zdi obstoj in uporaba e-ključa smiselna, napisali, da je uporaba le-tega enostavna in praktična, tako doma kot tudi v tujini. Omogoča jim samostojen in neoviran dostop do objektov oz. naprav, objekti oz. naprave so uporabni samo njim in sam e-ključ jim pogosto pride prav. Drugi, ki se jim zadeva ne zdi smiselna, so svoj odgovor argumentirali s tem, da so za njih najustreznejši objekti oz. naprave, ki niso zaklenjene. Iz podatkov je moč razbrati, da je **druga hipoteza potrjena**.

Pri tretjem vprašanju sva želeli izvedeti, na katere ovire glede dostopnosti naletijo paraplegiki, ko se odpravijo v mesto. Pri vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Od 67 pridobljenih odgovorov, jih 34 % navaja, da paraplegik naleti na nedostopnost parkirnih mest, sledi 30 % tistih, ki naletijo na zaklenjene sanitarije. Temu se približuje 27 % tistih, ki naletijo na neprilagojene kavarne oziroma restavracije, 9 % pa je tistih, ki so kot odgovor izbrali drugo. Navajajo oviran dostop do trgovin in nedostopnost pločnikov.

Tretja hipoteza, ki se glasi: **Večji odstotek predstavljajo tiste anketirane gibalno ovirane osebe (paraplegiki), ki menijo, da jim dostopnost do prostorov javnih ustanov (npr. sanitarij) ni dovolj dobro zagotovljena, v primerjavi s tistimi, ki menijo, da jim je le-ta dovolj dobro zagotovljena**, se nanaša na četrto vprašanje, ki se glasi: Ali menite, da vam je dostopnost do prostorov (npr. sanitarij) v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena? Odgovor utemeljite. 74 % anketiranih paraplegikov meni, da jim je dostopnost do prostorov dovolj dobro zagotovljena, ostalih 26 % anketirancev meni nasprotno in njihovo zanikanje obrazložijo s tem, da morajo poiskati osebo, ki jim lahko sanitarije odklene. Poleg tega so izrazili željo po uvedbi e-ključavnic, s čimer bi seveda rešili nastal problem. Ponekod pa so kot razlog zapisali neurejen prag. Kljub temu pa večji odstotek (74 %) predstavljajo tisti anketiranci, ki menijo, da jim je dostop do javnih objektov oz. naprav dovolj dobro zagotovljen, zato **tretja hipoteza ni potrjena**. Rezultati so naju zelo presenetili, saj sva sami mnenja, da jim je dostopnost do javnih objektov oz. naprav zagotovljena v premajhnem obsegu.

Zanimalo naju je, kakšen je posluh občin anketiranih paraplegikov na področju izboljšave dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih paraplegikom. Hkrati naju je zanimalo, na podlagi česa sklepajo, da imajo pristojni na občini dober oz. slab posluh za izboljšanje dostopnosti. 65 % anketirancev meni, da imajo pristojni njihove občine dober posluh za izboljšavo dostopnosti določenih objektov, medtem ko jih 35 % meni nasprotno. Kot utemeljitev anketiranci iz različnih občin navajajo, da se je stanje glede dostopnosti v nekaterih občinah v zadnjih letih izboljšalo in da so dogovori z občino v tej smeri večinoma uspešni. Drugi, ki trdijo, da imajo pristojni njihove občine slab posluh za invalide, navajajo, da se dostopnost običajno izboljšuje, ko se nepravilnosti sankcionirajo, sicer zelo redko.

Izvedeti sva hoteli, če so anketiranci, torej člani Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske, že imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti objektov oz. naprav, namenjenih njim. 62 % je tistih, ki so predhodno že imeli idejo o izboljšavi dostopnosti, preostalih 38 % pa ideje še ni imelo.

Sedmo vprašanje se je nanašalo na predhodno šesto vprašanje. Če so anketiranci imeli kakšno idejo glede izboljšave dostopnosti določenih objektov oz. naprav, naju je

zanimalo, ali so jo skušali realizirati. Rezultati so pokazali, da od 62 % anketirancev, ki so že imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov, je 50 % svojo prošnjo za realizacijo posredovalo pristojnim, medtem ko jih 12 % anketirancev ni. Preostalih 38 % pa ideje še ni imelo.

Stopili sva tudi v kontakt z gospodom Janezom Hudejem in Francem Ivenčnikom iz Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske z namenom, da bi izvedeli, na katerih lokacijah bi kot paraplegika uvedla e-ključavnico. Tako sva v anketni vprašalnik vključili lokacije, predlagane z njune strani.

Pri zadnjem vprašanju so anketiranci obkrožili oz. navedli lokacije, kjer menijo, da bi bilo koristno namestiti e-ključavnico v Celju. Potencialne lokacije za uvedbo e-ključavnice, razvidne iz anketnega vprašalnika, sta predlagala gospoda Janez Hudej in Franc Ivenčnik. Od 93 pridobljenih odgovorov anketirancev jih 22 % meni, da bi bilo koristno namestiti e-ključavnico v sanitarijah Zdravstvenega doma Celje, sledi odstotek (20 %) tistih anketirancev, ki menijo, da bi jo bilo koristno namestiti v sanitarijah Mestne tržnice Celje. Pod drugo jih 10 % navaja, da bi bilo e-ključavnico koristno namestiti v trgovskih centrih in na železniški postaji v Celju. Preostali odstotek (48 %) pa je tistih anketirancev, ki so obkrožili druge možnosti, kot so javne sanitarije na atletskem stadionu Kladivar (17 %), javne sanitarije na stadionu Arena Petrol (16 %) in ovira na pešpoti ob Šmartinskem jezeru (15 %).

Javne sanitarije na stadionu Arena Petrol delujejo sicer v času tekem, vendar dostopnost do sanitarij vsem paraplegikom ni omogočena. V času tekem imajo poleg stadiona paraplegiki rezerviran prostor, kjer si lahko ogledajo tekmo. Poleg stadiona imajo njim namenjeno prenosno stranišče. Do omenjenih sanitarij na stadionu Arena Petrol, ki so bile s strani društva mišljene kot potencialna lokacija za uvedbo e-ključavnice, lahko dostopajo samo paraplegiki, ki imajo t. i. VIP-vstopnico za tekmo. Do tega stranišča je urejena dostopnost. Težavo pri VIP-vhodu stadiona predstavlja le neurejen prag, sicer je dostopnost do stranišča mogoča. Urejeno imajo dvigalo.

Poleg stadiona Arena Petrol je v Celju tudi Dvorana Zlatorog. Gospod Dušan Zalokar naju je seznanil, da bi lahko bila potencialna lokacija za uvedbo e-ključavnice stranišče za invalide v Dvorani Zlatorog. Dejal je, da uvedba e-ključavnice na stadionu Areni Petrol ni smiselna, zato nama je predlagal drugo lokacijo, ki je hkrati tudi pod okriljem ZPO Celje. Lokacija je potencialna, saj je stranišče dostopno vsem paraplegikom.

Sami sva na terenskem delu ugotovili, da določene lokacije (javne sanitarije na atletskem stadionu Kladivar, javne sanitarije na stadionu Arena Petrol in ovira na pešpoti ob Šmartinskem jezeru) niso primerne za uvedbo e-ključavnic. Atletski stadion Kladivar ni potencialna lokacija za uvedbo e-ključavnice, saj nima invalidom prilagojenega stranišča. Predlagana lokacija za uvedbo e-ključavnice je bila tudi t. i. ovira na pešpoti na Šmartinskem jezeru. To lokacijo sva si tudi ogledali in ugotovili, da gospod Ivenčnik iz društva verjetno ni bil povsem seznanjen, kakšne so razmere na Šmartinskem jezeru, saj t. i. oviro predstavljajo leseni količki na pešpoti Šmartinskega jezera. Uvedba e-ključavnice bi bila smiselna, če bi namesto teh količkov bila zapornica, ki bi se odpirala na e-ključ.

Ostale lokacije, ki so primerne za uvedbo e-ključavnice v Celju (javne sanitarije na Mestni tržnici Celje, sanitarije v zdravstvenem domu Celje in sanitarije v Dvorani

Zlatorog), imajo urejeno dostopnost, z izjemo malo težjega dostopa do dvigala v zdravstvenem domu. Paraplegiki zaradi postavljene klopi pred stikalom za priklic dvigala težko dostopajo do stikala in posledično ne morejo do stranišča, ki je v prvem nadstropju. Meniva, da se klop lahko premesti na drugo mesto in tako dostopnost do dvigala ne predstavlja več težav.

Obstajata dve lokaciji za uvedbo e-ključavnice v Celju, predlagali so ju anketiranci, vendar na teh mestih uvedba ključavnice ni smiselna oz. mogoča. Gospa Darja Lesjak, direktorica nakupovalnega središča Citycenter je v intervjuju povedala, da se pri njih ne srečujejo z zlorabami in vandalizmom invalidskih sanitarij, poleg tega so sanitarije redno pod nadzorom, zato uvedba e-ključavnice zaenkrat ni smiselna. Hkrati pa je poudarila, da bodo to vprašanje zastavili v naslednji anketi zadovoljstva njihovih obiskovalcev in na osnovi rezultata se bodo odločili o uvedbi e-ključavnice. Na železniški postaji v Celju pa dvižnih ploščadi za dostop na perone nimajo, zato tudi ključavnic ni mogoče uvesti.

Po intervjuju z gospodom Romanom Jurejevčičem sva dobili dobro predstavo o koristnosti e-ključavnic. Da bi spodbudile pristojne v Mestni občini Celje za uvedbo e-ključavnic v Celju, sva izvedli intervju z gospodom Miranom Gaberškom z oddelka za okolje, prostor in komunalo. Dobili sva informacijo, da je bolje, če se obrneva na upravitelje posameznih lokacij za uvedbo e-ključavnice, saj se zadeva tako hitreje realizira. Poleg tega sva dobili informacije iz prve roke, kako se uvedba lahko izvede, če se lahko, in kako je s stroški kritja.

Intervjuji z upravitelji posameznih lokacij za uvedbo e-ključavnic v Celju so bili izvedeni z namenom spodbude za uvedbo e-ključavnic na teh lokacijah, hkrati pa sva jih seznanili o prednostih sistema zaklepanja »EVROKLJUČ«, da so dobili nekoliko boljšo predstavo o koristnosti omenjenega sistema.

S pregledom in analizo najine raziskave je ugotovljeno, da je dostopnost do javnih objektov oz. naprav, namenjenih paraplegikom, z nameščeno e-ključavnico dobro zagotovljena. Dostopnost do potencialnih lokacij za uvedbo e-ključavnic v Celju je urejena, zato je uvedba e-ključavnice smiselna, predvsem pa koristna paraplegikom.

4 ZAKLJUČEK

Življenje paraplegikov ni odvisno samo od paraplegikov samih, ampak tudi od podpore okolice, ki je lahko spodbudna, lahko pa tudi zaviralna, namerno ali nenamerno. Družba ima mnogo predsodkov, s katerimi jih nekako odriva od tega, da bi ponovno vzpostavili stike z drugimi ljudmi. Za nameček imajo težave še z dostopanjem oz. koriščenjem javnih površin oz. ustanov, kar se ostalim ljudem zdi popolnoma samoumevno. Če izpostavimo rabo javnih sanitarij, ki so posebej namenjene invalidom so te večinoma zaklenjene z namenom preprečevanja zlorab oz. vandalizma in ohranjanja čistoče. Zato mora paraplegik poiskati pooblaščen osebo, ki mu bo sanitarije odklenila. To za osebo, ki je gibalno omejena, predstavlja precejšnjo izgubo časa in energije.

O tovrstnih težavah je že pred časom razmišljal Martin Dederichs, ki je leta 1986 prišel na idejo o uvedbi standardiziranega sistema zaklepanja »EVROKLJUČ«, ki vključuje e-ključavnico in e-ključ. Ta sistem osebam z gibalno oviranostjo omogoča samostojen in neoviran dostop do njim namenjenih prostorov oz. naprav. Zaradi preprečevanja zlorab le-teh so zgolj določene rizične skupine ljudi (med njimi so tudi paraplegiki) opravičene do nakupa in rabe e-ključa, s katerim lahko dostopajo oz. koristijo npr. sanitarije, dvigala, dvizne ploščadi z nameščeno e-ključavnico. S tem sistemom ljudje z gibalno oviranostjo nimajo samo dobro ohranjenih ali higiensko neoporečnih prostorov oz. naprav, ampak imajo omogočen tudi 24-urni dostop do le-teh (izjema so objekti, ki nimajo kontinuiranega delovnega časa, npr. nakupovalna središča).

Ideja se nama je zdela sijajna, zato sva si zastavili cilj, da doseževa uvedbo e-ključavnic na potencialnih lokacijah v Celju ali pa celo s to raziskavo spodbudiva druge občine k uvedbi e-ključavnic, kjer bi bilo to potrebno. S tem bi olajšali adaptacijo paraplegikov v družbeno okolje predvsem z vidika psihične rehabilitacije oz. občutka enakovrednosti.

Z intervjuji upraviteljev javnih objektov (javnih sanitarij na Mestni tržnici Celje in Dvorani Zlatorog) sva dosegli, da so pričeli razmišljati o uvedbi e-ključavnice in koristnosti le-te. Na Mestni tržnici Celje so že poskrbeli za uvedbo e-ključavnice in s tem pripomogli k uresničitvi cilja najine raziskave. Meniva, da bodo s tem marsikateri osebi z gibalno oviranostjo narisali nasmeh na obraz.

5 VIRI IN LITERATURA

Citypark. Citypark vam polepša dan. Dostopno na: <http://www.citypark.si/dobrodosli/info/> (2. 2. 2017).

Družba za upravljanje s parkirišči in javnimi objekti – ZPO Celje d. o. o. Dvorana Zlatorog. Dostopno na: <http://www.zpo.si/portfolio-items/dvorana-zlatorog/> (16. 2. 2017).

Javno podjetje ljubljanska parkirišča in tržnice. Garažna hiša Kongresni trg. Dostopno na: http://www.lpt.si/parkirisca/parkirisca_osebna_vozila/kongresni_trg (5. 2. 2017).

JR Product. Cenik. Dostopno na: http://www.jr-product.si/uploads/file/Cenik_euro_kljuc2016-1.pdf (2. 2. 2017).

JR Product. Prospekt. Dostopno na: <http://www.jr-product.si/uploads/datoteke/2011prospekt04.pdf> (8. 2. 2017).

JR Product. Seznam evroključavnic v Sloveniji. Dostopno na: <http://www.jr-product.si/uploads/file/2014seznamEUROkljucavnicSLO-1.pdf> (2. 2. 2017).

Kesič Dimic, K. Gibalno ovirani. Revija Viva, november 2005, str. 1. Dostopno na: http://www.katarinakesicdimic.com/uploads/3/4/6/5/34653316/gibalno_ovirani.pdf (8. 2. 2017).

Kobal, B. in sod. Ovire grajenega okolja in komunikacijske ovire. Dostopnost grajenega in komunikacijskega okolja kot predpogoj za socialno vključevanje invalidov - uporabniška perspektiva, december 2008. Dostopno na: <http://www.irssv.si/upload2/Dostopnost%20grajenega%20in%20komunikacijskega%20okolja%20kot%20predpogoj%20za%20socialno%20vkljucvanje%20invalidov%20008.pdf> (2. 2. 2017).

Kralj, J. Za lepše in prijaznejše življenje s paraplegijo in tetraplegijo: Poškodbe hrbtenice in njene posledice. Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije, 1998, str. 62.

Ljubljana - Regija Osrednja Slovenija. Mesarski most. Dostopno na: <https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/aktivnosti/znamenitosti/mesarski-most/> (5. 2. 2017).

Lutman, M. Kresija. DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, 2010. Dostopno na: <http://www.dedi.si/dediscina/298-kresija> (5. 2. 2017).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Konvencija o pravicah invalidov. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/konvencija_o_pravicah_invalidov.pdf (8. 2. 2017).

Mrevlje, N. Prva poslovna stolpnica v Ljubljani je nastala po zgledu newyorške stavbe. Siolnet, 29. 4. 2016. Dostopno na: <http://siol.net/trendi/kultura/prva-poslovna-stolpnica-v-ljubljani-je-nastala-po-zgledu-newyorske-stavbe-416079> (8. 2. 2017).

Reškovič, L. Zanimivosti z interneta - eurokey. Revija Paraplegik, št. 114, september 2008, str. 23, 24. Dostopno na: http://zveza-paraplegikov.si/Revija_Paraplegik/ (2. 2. 2017).

Rink, S. Poslano po e-pošti, 6. 11. 2016.

Schwerbehindertenausweis — Informationen für behinderte Menschen. Euroschlüssel für Behindertentoiletten. Dostopno na: <https://www.schwerbehindertenausweis.de/nachteilsausgleiche/mobilitaet-und-reisen/euroschluessel-fuer-behindertentoiletten> (2. 2. 2017).

Mesarski most. Dostopno na: <https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/aktivnosti/znamenitosti/mesarski-most/> (21. 2. 2017).

Tabaj, A. Raziskava Urbanističnega inštituta RS in inštituta za socialno varstvo RS. Izenačevanje možnosti invalidov – dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, 2014, str. 15. Dostopno na: http://www.ir-rs.si/f/docs/Razvojni_center_za_zaposlitveno_rehabilitacij/ZIMI_Dostopnost_do_blaga_in_storite.pdf (18. 2. 2017).

Vertot, N. Mednarodni dan invalidov 2010. Statistični urad Republike Slovenije, 1. 12. 2010. Dostopno na: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=3606> (2. 2. 2017).

ZPO Celje, d. o. o. Dvorana Zlatorog, 2013. Dostopno na: <http://www.zpo.si/portfolio-items/dvorana-zlatorog/> (21. 2. 2017).

5.1 VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA

Čeh, A. Slikovni material, 2016 in 2017. Slike: 1, 3, 6, 7, 8, 10, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42.

Čepin Tovornik, P. Slikovni material, 2016 in 2017. Slike: 2, 9, 11, 23, 30, 32, 33, 43, 44, 45, 46, 47.

Lorger, L. Slikovni material, 2016 in 2017. Slike: 12, 13, 14.

Slika 4. Dostopno na: <http://www.ljubljana.si/si/zelena-prestolnica/zelene-tocke/20-trajnostnih-projektov-mol/sredisce-mesta-eko-cona/26/gallery.html> (5. 2. 2017).

Slika 5. Dostopno na:

<https://dostopnaljubljana.files.wordpress.com/2014/03/29032014643.jpg> (5. 2. 2017).

Slika 15. Dostopno na:

<http://www.delo.si/novice/ljubljana/kdo-bo-koncal-vhod-v-garazo-pod-kongresnim-trgom.html> (6. 2. 2017).

Slika 18. Dostopno na:

<http://www.delo.si/druzba/panorama/podhod-ajdovscina-kronicno-pozabljeno-podzemlje.html> (6. 2. 2017).

Slika 28. Dostopno na:

https://www.ses-european.com/fileadmin/user_upload/RK5_3032_800x500.jpg
(5. 2. 2017).

Slika 29. Dostopno na: <https://www.flickr.com/photos/paul-mcclure/7170644154>
(6. 2. 2017).

6 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Priloga 2: Cenik e-ključavnic in e-ključa

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sva Lara Lorger in Anastazija Čeh, dijakinji tretjega letnika Srednje zdravstvene šole Celje, programa zdravstvena nega. Odločili sva se, da bova izdelali raziskovalno nalogo preko projekta Mladi za Celje o dostopnosti javnih objektov oz. naprav paraplegikom z evroključem. E-ključ je standardizirana različica ključa, ki osebam z gibalno oviranostjo omogoča samostojen in neoviran dostop do njim namenjenih naprav in prostorov.

Prosili bi, če si vzamete nekaj časa in odgovorite na navedena vprašanja. S pomočjo vaših odgovorov bova lahko raziskovalno nalogo uspešno izpeljali. Na vsa vprašanja, razen posebej označena, je možen le en odgovor. Anketni vprašalnik je anonimen.

Datum izpolnjevanja anketnega vprašalnika: _____

Občina, v kateri bivate: _____

1. Ali veste, da obstaja e-ključ?

- a) da b) ne

2. Se vam zdi smiseln obstoj in uporaba e-ključa? Odgovor utemeljite.

- a) da b) ne c) ne vem

3. Na katere ovire glede dostopnosti naletite, ko se odpravite v mesto? (možnih več odgovorov).

- a) nedostopnost prostih parkirnih mest
b) neprilagojenost kavarn, restavracij
c) zaklenjene sanitarije
d) drugo (napišite): _____

4. Ali menite, da vam je dostopnost do prostorov (npr. sanitarij) v javnih ustanovah dovolj dobro zagotovljena? Odgovor utemeljite.

- a) da b) ne

5. Kakšen posluh imajo pristojni vaše občine za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih vam? Odgovor razložite, na podlagi česa to sklepate.

- a) dober b) slab

6. Ste že kdaj sami imeli kakšno idejo za izboljšavo dostopnosti določenih objektov oz. naprav, namenjenih vam?

- a) da b) ne c) nisem imel/a ideje

7. V kolikor ste imeli kakšno idejo, ali ste jo posredovali pristojnim v obliki prošnje za realizacijo le-te?

- a) da b) ne

8. Obkrožite oz. navedite lokacijo/e, kje mislite, da bi bilo koristno namestiti ključavnico za e-ključ v Celju.

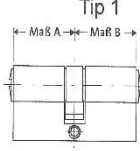
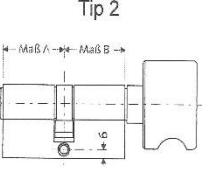
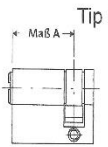

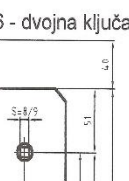
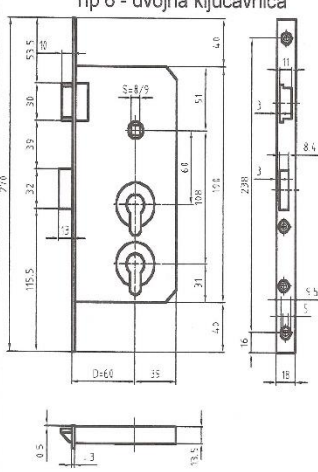
- a) javne sanitarije na mestni tržnici
b) sanitarije v zdravstvenem domu
c) ovira na pešpoti ob Šmartinskem jezeru
d) javne sanitarije na stadionu Areni Petrol
e) javne sanitarije na Atletskem stadionu Kladivar
f) drugo (napišite): _____

CENIK

veljaven od 5.februarja 2016 do preklica

Pri invalidskem WC-ju je potrebno zaradi odpiranja v sili vedno vgraditi cilinder Tip 2 ali dvojno ključavnico Tip 6:

Cenik najbolj pogosto vgrajenih EURO cilindrov in ključavnic za invalidske WC-je in ostale sisteme, sistem DOM ix5 KG, KGT, GHS, NHZC, vgradnja od leta 1986, ekskluzivni dobavitelj za Evropo: M.Dederichs, Nemčija	cena/kos brez DDV	
Tip 1 profiliran dvojni cilinder 333 ix 5 KG, dolžina 30/30 mm nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 195,00	
Tip 2 profiliran dvojni cilinder 333 ix 5 KG K3, dolžina 30/30 mm nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 210,00	
Tip 3 profiliran pol-cilinder 333 ix 5 KG H, dolžina 30/10 mm nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 170,00	
Tip 4 profiliran pol-cilinder 333 ix 5 KG H, dolžina 30/10 mm z dvema stranskima navojnima odprtinama M4, nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 175,00	
Tip 5 EURO ključavnica s stikalom 393-221, brez ključa	€ 230,00	
Tip 6 dvojna ključavnica za profiliran cilinder 60 mm, tm z nerjavečo garnituro za dva dvojna cilindra in profiliran dvojni cilinder z rdečo/zeleno oznako – zasedeno/prosto, dolžina 35/35mm, pozor na L ali D izvedbo	€ 495,00	
Podaljšanje cilindra: (vsaka stran) po 10 mm do skupne dolžine 100 mm po 10 mm do skupne dožine več kot 100 mm	€ 22,00 € 29,00	
EURO ključ / kos	€ 26,50	
Stroški pakiranja in pošiljanja niso vključeni v ceno		
Pozor: pri naročilu cilindrov bodite pozorni na mero A (zunaj) in na mero B (znotraj)		
22% DDV ni vključen v cenah		
Za ostale tipe cilindrov in ključavnic pokličite na mobilni telefon številka 041 676 110 ali pošljite povpraševanje na jr.product@amis.net ali po faxu 01 511 44 83		

File: Cenik_euro_kljuc2016-1.doc

JR PRODUCT d.o.o., Stegne 7, 1000 Ljubljana, DŠ: SI13450603, MŠ: 5456894

T: 01 511 44 82, F: 01 511 44 83, G: 041 676 110, E: jr.product@amis.net, W: www.jr-product.si

CENIK

veljaven od 5.februarja 2016 do preklica

Cenik najbolj pogosto vgrajenih EURO cilindrov in ključavnic za invalidske WC-je in ostale sisteme, sistem DOM ix5 KG, GHS, NHZC, vgradnja od leta 1986, ekskluzivni dobavitelj za Evropo: M.Dederichs, Nemčija		Cena/kos brez DDV
Tip 7	profiliran dvojni cilinder 333 KV 6, dolžina 35/35 mm nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 160,00
Tip 8	777 M obešanka nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 200,00
Tip 9	325 cilinder, nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 165,00
Tip 10	382 cilinder z ročico, nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 165,00
Tip 11	555 P nikljana matirana medenina, brez ključa	€ 165,00

JR
PRODUCT

CENIK

veljaven od 5.februarja 2016 do preklica

22% DDV ni vključen v cenah

Za ostale tipe cilindrov in ključavnic pokličite na mobilni telefon številka 041 676 110 ali pošljite povpraševanje na jr.product@amis.net ali po faxu 01 511 44 83

File: Cenik_euro_kjuc2016-1.doc

JR PRODUCT d.o.o., Stegne 7, 1000 Ljubljana, DŠ: SI13450603, MŠ: 5456894
T: 01 511 44 82, F: 01 511 44 83, G: 041 676 110, E: jr.product@amis.net, W: www.jr-product.si